

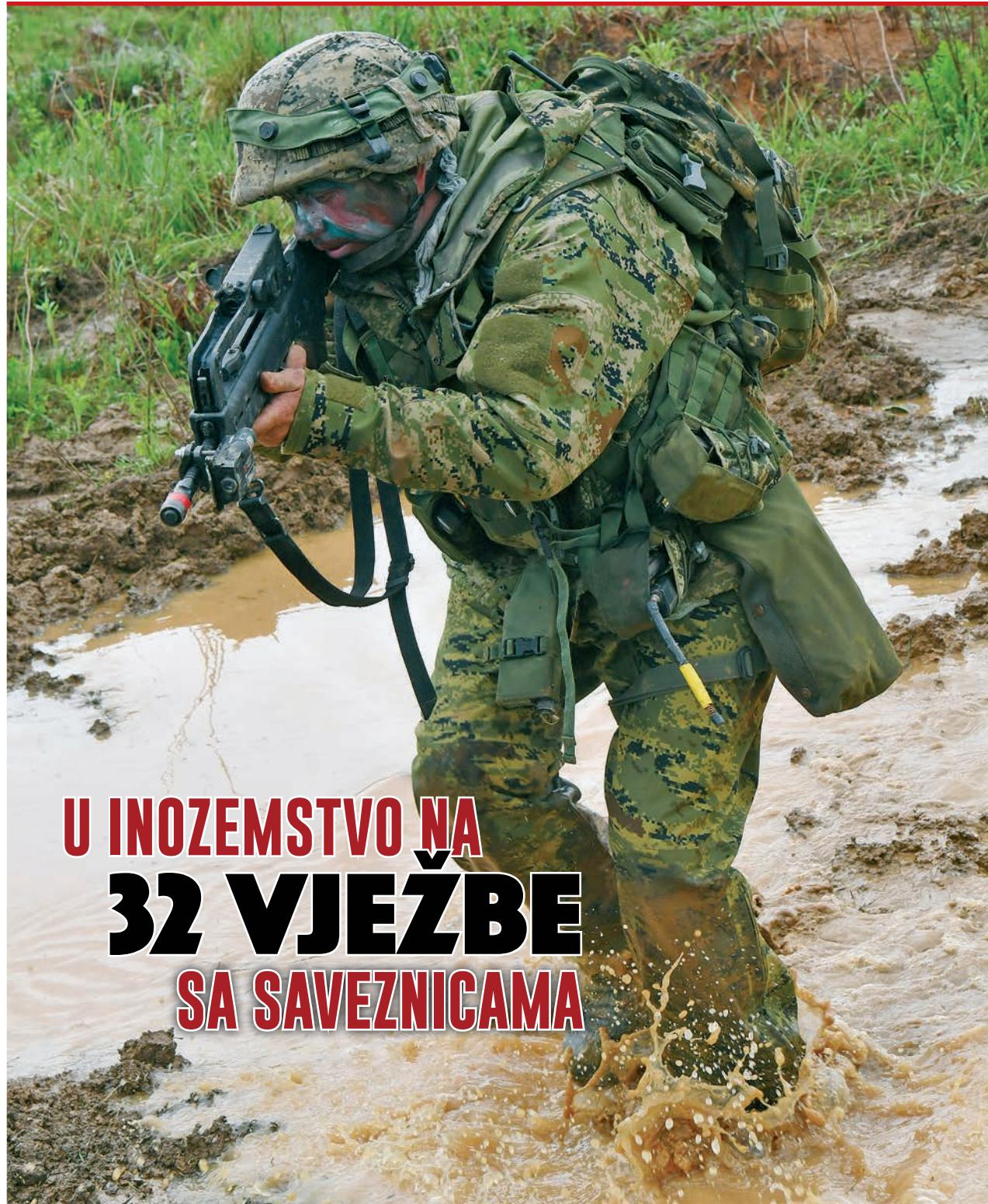
HRVATSKI VOJNIK

4. VELJAČE 2022.

BROJ | 649

CIJENA 10 KUNA

U INOZEMSTVO NA
32 VJEŽBE
SA SAVEZNICAMA

NATJECANJE
NORWEGIAN
FOOT MARCH
ZAJEDNIČKIM
SNAGAMA DO
POBJEDE

GOMBR
INTEGRACIJSKA
OBUKA NOVIH
PUMA

DOMOVINSKI RAT
KAKO JE
POSTAVLJEN
I OBRANJEN
PONTONSKI
MOST

PREDSTAVLJAMO
PRVA
INSTRUKTORICA
ZA SUSTAV DUOS

Snimio Mladen ČOBANOVIC

www.hrvatski-vojnik.hr

NAKLADNIK: MINISTARSTVO OBRANE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA**Glavni urednik:** Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@mohr.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@mohr.hr)**Urednici i novinari:** Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Lada Pužljević (ladapujljevic@yahoo.com), Martina Butorac, Janja Marijanović, Martina Stanković**Lektura / korektura:** Gordana Jetavić (gjetavic50@gmail.com), Andrea Pavlić // **Fotografi:** Tomislav Brandt (tomislav.brandt@mohr.hr), Mladen Čobanović**Grafička redakcija:** Zvonimir Frank (urednik), zfrank@mohr.hr, Ante Perković // **Marketing:** Mila Badrić Gelo (mbadric@mohr.hr), tel: 3784-243; fax: 3784-322**Tisk:** Znanje d.o.o., Mandičeva 2, Zagreb // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10000 Zagreb, e-mail: hvojnik@mohr.hr

PODIZANJE RAZINE ZNANJA I SPOSOBNOSTI U MEĐUNARODNOM OKRUŽENJU

"Vi ste ogledalo Hrvatske vojske i predstavljali ste ne samo ovu brigadu nego i kopnenu vojsku i Oružane snage Republike Hrvatske," istaknuo je zamjenik zapovjednika GOMBR-a brigadir Valentin Skroza

[STR. 4]

NASLOVNICA SNIMIO TOMISLAV BRANDT

SADRŽAJ

- 6 NATJECANJE NORWEGIAN FOOT MARCH**
Zajedničkim snagama do pobjede
- 10 29. OBLJETNICA VRO MASLENICA**
Oni su Hrvatska, njima je dugujemo...
- 14 HV U 2022.**
U inozemstvo na 32 vježbe sa saveznicama
- 16 SREDIŠTE ZA OBUKU I DOKTRINU LOGISTIKE**
Ne bojim se predrasuda
- 20 GOMBR**
Integracijska obuka novih Puma
- 24 UGOVORNI PRIČUVNICI**
Povećan broj vrhunskih sportaša u Hrvatskoj vojsci
- 26 SIMULACIJSKO SREDIŠTE**
Uvertira za vježbu na zemljištu
- 28 DOMOVINSKI RAT**
Kako je postavljen i obranjen pontonski most
- 34 STRELJAČKO NAORUŽANJE**
Hellion – nova puška iz HS Produkta
- 44 RATNO ZRAKOPLOVSTVO**
Black Hawk – još dugo na vrhu
- 54 CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI**
Velikaška obitelj Kurjaković
- 58 PRIČE O DOMOVINSKOM RATU**
Djevojčica koja nikad neće odrasti
- 60 HMDCDR**
Sjednica Odbora za vanjsku politiku Sabora RH, 25. lipnja 1991.
- 62 NOĆ MUZEJA 2022.**
Svaki predmet priča svoju priču
- 66 DOMOVINSKI RAT KAO MUZEJSKA BAŠTINA**
Prvi službeni posjet Hrvatskoj i priča o bodežu
- 67 FILATELIJA**
Marke – međunarodno priznanje Republike Hrvatske

PODIZANJE RAZINE ZNANJA I SPOSOBNOSTI U MEĐUNARODNOM OKRUŽENJU

"Vi ste ogledalo Hrvatske vojske i predstavljali ste ne samo ovu brigadu nego i kopnenu vojsku i Oružane snage Republike Hrvatske," istaknuo je zamjenik zapovjednika GOMBR-a brigadir Valentin Skroza

TEKST Janja Marijanović // FOTO Mladen Čobanović

Nakon šest mjeseci provedenih na hladnom sjeverozapadu Poljske, u vojarni "Bilogora" u Bjelovaru 24. siječnja u poslijepodnevnim satima dočekani su pripadnici 8. hrvatskog kontingenta iz NATO-ove aktivnosti ojačane prednje prisutnosti (enhance Forward Presence – eFP) u Republici Poljskoj. U ime zapovjednika Gardijske oklopno-mehanizirane brigade pripadnicima se obratio načelnik Stožera zamjenik zapovjednika GOMBR-a brigadir Valentin Skroza i zaželio dobrodošlicu: "Vi ste ogledalo Hrvatske vojske i predstavljali ste ne samo ovu brigadu, nego i kopnenu vojsku i Oružane

snage Republike Hrvatske. "Nije skrivač ni veliki osjećaj ponosa: "Zapovjednik i ja iznimno smo ponosni na sve što ste pokazali u Poljskoj i nadamo se da će nam vaša iskustva pomoći u provedbi budućih misija," rekao je brigadir Skroza te još jednom zahvalio svim pripadnicima koji su bili dio kontingenta. Satniku Dariju Bilješkoviću ovo je već drugi put da obnaša dužnost zapovjednika kontingenta i posebno je pohvalio pripadnike koji su s njim sudjelovali u ovoj aktivnosti u Poljskoj. "Ova misija uvelike pridonosi boljštu same Topničko-raketne bojne s obzirom na to da imamo jako puno mlađih pripadnika," ističe satnik Bilješković i naglašava kako je za svakog pojedinca neprocjenjivo iskustvo biti dio međunarodnog okruženja. Vojnu vježbu Rifle Forge istaknuo je kao poseban trenutak cijele misije gdje je udruženjem svih oružja Borbene grupe prikazana sinkronizacija direktnе

DOČEK 8. HRVCON-A IZ POLJSKE

Brigadir Valentin Skroza zamjenik zapovjednika GOMBR-a i satnik Dario Bilješković zapovjednik 8. HRVCON-a

Glavnu snagu 8. HRVCON-a činili su pripadnici Gardijske oklopno-mehanizirane brigade Hrvatske kopnene vojske

i indirektne vatrene potpore u obrambenim operacijama.

SPECIFIČNOST MISIJE

Kao zapovjednik nositeljice cijele aktivnosti u Poljskoj, Topničko-raketne bojne GOMBR-a, dočeku pripadnika iz misije nazočio je i bojnik Marijan Žukina. "Specifičnost ove misije jest u tome što pripadnici ondje rade što i inače u svojim postrojbama u Republici Hrvatskoj," kaže bojnik Žukina i smatra kako svaka zadaća u međunarodnom okružju podiže razinu znanja i sposobnosti pripadnika Hrvatske vojske. Glavnu snagu 8. HRVCON-a činili su pripadnici Gardijske oklopno-mehanizirane brigade Hrvatske kopnene vojske. Hrvatski contingent sudjelovaće u NATO-ovoj aktivnosti u sastavu međunarodne Borbene grupe pod vodstvom Sjedinjenih Američkih Država, u kojoj su uz hrvatske i američke snage, i pripadnici oružanih snaga Velike Britanije te Rumunjske.

Foto: arhiva 8. HRVCON-a

Foto: arhiva 8. HRVCON-a

Transport vojne tehnike i naoružanja iz Poljske

NATJECANJE NORWEGIAN FOOT MARCH

Pripadnici 8. hrvatskog kontingenta, bojnik Josip Kešinović i desetnik Matija Radielović, pobijedili su na natjecanju vojne izdržljivosti Norwegian Foot March koje se sastoji od pješačke hodnje duge 30 kilometara u vojnoj odori i čizmama s naprtnjačom od 11 kilograma

ZAJEDNIČKIM
SNAGAMA

DO

TEKST

Janja Marijanović

FOTO

arhiva 8. HRVCON-a

POBJEDE

NATJECANJE NORWEGIAN FOOT MARCH

Hladnog jutra 12. siječnja na vojnom poligonu "Bemowo Piskie" 103 pripadnika Borbene grupe Poljska sudjelovala su na vojnom natjecanju Norwegian Foot March. Natjecanje je organiziralo norveško veleposlanstvo u Republici Poljskoj i Borbena grupe Poljska, a svečanost proglašenja najboljih natjecatelja, kao i onih koji su uspjeli u roku završiti utrku, održana je 17. siječnja 2022.

Norwegian Foot March test je vojne izdržljivosti čija povijest seže još iz 1915. godine kad su norveški vojnici morali pokazati izdržljivost u dugo i fizički zahtjevnoj hodnji. Strateški cilj bio je omogućiti brzo premještanje većih postrojbi na veliku udaljenost na način koji im je omogućio spremnost za borbu čak i nakon duge pješačke hodnje s naprtnjačom i naoružanjem. U natjecanju je sudjelovalo 16 pripadnika 8. hrvatskog kontingenta, a prvi su na cilj stigli bojnik Josip Kešinović i desetnik Matija Radielović, za tri sata i četiri minute. Zagrljeni su došli do cilja

i zajedno podijelili prvo mjesto, a kao svoju najveću prednost navode to što su cijelo vrijeme išli skupa. Obojica hrvatskih pripadnika sudjelovala su na istom natjecanju krajem rujna 2021. te su i tad ostvarili odlične rezultate zahvaljujući čemu su ovaj put bili bolje pripremljeni.

NAUČENE LEKCIJE

"Imali smo naučene lekcije od prošlog natjecanja pa smo se mogli lakše organizirati i isplanirati rutu i sve ostalo," rekao je vojni kapelan bojnik Josip Kešinović. Kad je riječ o motivaciji, bojnik Kešinović bez ustručavanja ističe: "Da ostvarim bolji rezultat nego prošli put i da pokažemo sposobnost Hrvata, bila je moja glavna motivacija." Pripadnik Pukovnije Vojne policije desetnik Matija Radielović složio se sa svojim kolegom u pogledu motivacije: "Htio sam biti prvi i isprobati

Bojnik Josip Kešinović i desetnik Matija Radielović na cilj su stigli za tri sata i četiri minute

neke svoje mogućnosti.“ Niske temperature i ledene staze, u kojima je utrka provedena nekima su bili problem, dok su takvi uvjeti bili idealni za bojnika Kešinovića koji ističe kako njemu takva podloga i snijeg bolje odgovaraju. „Što su teži uvjeti, veće su šanse da ćemo biti prvi,“ dodao je samouvereno desetnik Radielović.

Bez kvalitetne pripreme i rada na sebi znali su da nije moguće ostvariti zacrtani cilj i pobijediti pa su tako redovito odlazili u teretanu i radili na svojoj spremnosti. „Bez treninga i žrtve nema ništa,“ rekao je bojnik Kešinović i još jednom naglasio važnost fizičke i psihičke pripreme prije svakog natjecanja.

ZAVIDNI REZULTATI

Bez obzira na za njih idealne uvjete, pobjednici ove utrke ipak navode kako je zadnjih pet kilometara bio najzahtjevниji dio cijelog natjecanja. „U zadnjem dijelu prisutan je već veliki umor i taj je dio najgori,“ rekao je bojnik Kešinović. Ali imali su jedan drugog za poticaj i pomoći i to im je najviše pomoglo. „Kad smo se okrenuli i vidjeli da iza nema nikog, dobili smo vjetar u leđa i dodatnu motivaciju,“ zaključuje bojnik vidljivo zadovoljan što su uspjeli u svojoj namjeri. Natjecanje Norwegian Foot March test je vojne izdržljivosti koji se sastoji od pješačke hodnje duge 30 kilometara u vojnoj odori i čizmama s naprtnjačom od 11 kilograma. Kako bi natjecatelj uspješno završio natjecanje, na cilj je bilo potrebno stići u određenom vremenskom roku, ovisno

Od 16 pripadnika 8. hrvatskog kontingenta, koji su sudjelovali na natjecanju, 13 je uspješno završilo utrku, a među prvih deset najbržih natjecatelja, troje je hrvatskih pripadnika

o dobi i spolu natjecatelja. Od 16 pripadnika 8. hrvatskog kontingenta, koji su sudjelovali na natjecanju, 13 je uspješno završilo utrku, a među prvih deset najbržih natjecatelja, troje je hrvatskih pripadnika. Bio je to još jedan pokazatelj da se hrvatski vojnici rado odazivaju na sportska natjecanja i neprestano ostvaruju zavidne rezultate čime pokazuju svoju spremnost i koliko su dobri u onom što rade te da naši saveznici uvijek mogu računati na nas.

29. OBLJETNICA VRO MASLENICA

Foto: Vesna Pintarić

TEKST
Vesna Pintarić**FOTO**
Tomislav Brandt

ONI SU HRV NJIMA

"Iznimno je važno obilježavati obljetnice iz Domovinskog rata kao podsjetnik da sloboda koju danas imamo nije darovana već je krvlju plaćena te da su hrvatski branitelji i Domovinski rat najsnažniji temelj samostalne i suverene Republike Hrvatske," kazao je izaslanik predsjednika Vlade RH Tomo Medved

Svečanim mimohodom te odavanjem počasti poginulima u Zadru je 22. siječnja obilježena 29. obljetnica vojno-redarstvene operacije Maslenica, jedne od prvih velikih oslobođilačkih operacija hrvatske vojske i policije.

**Mimohod postrojbi
sudionica
operacije s ratnim
zastavama u pratnji
predstavnika
udruga proizišlih iz
Domovinskog rata
i Orkestra OSRH
duž Obale kneza
Branimira te užim
središtem grada**

Obilježavanju su nazočili izaslanik Predsjednika RH i vrhovnog zapovjednika OSRH general-pukovnik Mladen Fuzul, izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora Rade Šimićević, izaslanik predsjednika Vlade RH potpredsjednik Vlade i ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved, izaslanik ministra obrane i državni tajnik MORH-a Zdravko Jakop, predstavnici udruga iz Domovinskog rata i ratnih postrojbi sudionica operacije, predstavnici Županije i Grada te brojni drugi.

U prigodi obilježavanja VRO Maslenica u kojoj je u samo 72 sata oslobođeno oko tisuću četvornih kilometara dotad okupiranog hrvatskog teritorija i u spomen na sve poginule, nestale i umrle hrvatske branitelje, kod središnjeg križa na zadarskom Gradskom groblju izaslanstva predsjednika RH, Hrvatskog sabora i Vlade, kojima su se pridružila i izaslanstva MORH-a, GS OSRH i MUP-a, obitelji poginulih, nestalih i umrlih te predstavnici braniteljskih udruga, položili su vijence i zapalili svijeće.

Vijenci i ruže položeni su i na spomen-obilježje 3. bojne 4. gardijske brigade Imotski sokolovi, u znak sjećanja na sve poginule, a potom i kod spomenika hrvatskim braniteljima – Kocke, gdje je uz prigodan glazbeni program Klape "Sveti Juraj" HRM-a i Policijske klape "Sveti Mihovil" pročitana povjesnica VRO Maslenica te ulomak iz knjige *Oni su Hrvatska, njima je dugujemo lvice Matešića-Jeremije*, zadarskog branitelja i dragovoljca Domovinskog rata.

S istog je mjestu krenuo i mimohod postrojbi sudionica operacije s ratnim zastavama u pratnji predstavnika udruga proizišlih iz Domovinskog rata i Orkestra OSRH duž Obale kneza Branimira te užim središtem grada do

ATSKA, JE DUGU JEMO...

crkve sv. Šime gdje je služena misa za domovinu.

Nakon mise vijenci su položeni i na spomen-obilježju 3. gardijske brigade Kune u Kašiću te na spomen-obilježju 4. gardijske brigade Pauci u Islamu Latinskem, kao i kod spomen-križa za sve poginule hrvatske branitelje u VRO Maslenica na Masleničkom mostu.

Izaslanik ministra obrane Zdravko Jakop osvrnuvši se na značaj operacije Maslenica, koja je bila prekretnica u Domovinskom ratu istaknuo je: "Danas smo ovdje kako bismo odali dužno poštovanje svima onima koji su sudjelovali u operaciji, posebice onima koji su dali svoje živote i svoje zdravlje za domovinu. Osjećaji su pomiješani, s jedne strane sretni smo što je operacija bila uspješna, što je njome spojen sjever i jug Hrvatske i što je oslobođeno zadarsko zaleđe, a s druge strane sjećamo se s poštovanjem i zahvalnošću prijatelja i suboraca koji su dali svoje živote. Ovo je vrlo značajna operacija ne samo

U spomen na sve poginule, nestale i umrle hrvatske branitelje, kod središnjeg križa na zadarskom Gradskom groblju visoke izaslanstva, obitelji poginulih, nestalih i umrlih te predstavnici braniteljskih udruga, položili su vijence i zapalili svijeće. Vijenci i ruže položeni su i na spomen-obilježje 3. bojne 4. gardijske brigade Imotski sokolovi, u znak sjećanja na sve poginule, a potom i kod spomenika hrvatskim braniteljima – Kocke

zato što je oslobođen dio prostora, nego je tom operacijom dokazano, a i svim drugim operacijama koje su slijedile, da smo sazreli, obučili se, naoružali se i stvorili preuvjetje kako bi kao Hrvatska vojska donijeli mir našem narodu i domovini."

Izaslanik predsjednika Vlade RH Tomo Medved istaknuo je kako je iznimno važno obilježavati obljetnice iz Domovinskog rata kao podsjetnik da sloboda koju danas imamo

29. OBLJETNICA VRO MASLENICA

Operacija Maslenica pokrenuta je u ranojutarnjim satima 22. siječnja 1993. i u njoj je oslobođeno zadarsko zaleđe s Novskim ždrilom i dijelom Velebita. Planirana je pod kodnim nazivom Gušar i provedena u potpunoj tajnosti. U samo 72 sata i uz sudjelovanje svih triju grana Hrvatske vojske ostvareni su glavni ciljevi operacije. Jedna od njezinih posebnosti bilo je sudjelovanje gardijskih brigada: 4., te dijelova 1., 2., 3. i 9., čija se uloga pokazala ključnom. Svaka je na svoj način pridonijela uspjehu same operacije i očuvanju dostignutih borbenih položaja, iako su neke bile tek u osnivanju, a druge prebačene na bojišnicu sa stotinama kilometara udaljenih područja i uvodene u borbu iz pokreta. Uz njih su s položaja na Velebitu djelovale koordinirano i snage Specijalne policije MUP-a ovladavajući dominantnim kotama i komunikacijama, a doprinos su dale i pričuvne brigade HV-a te domobranske pukovnije.

Već prvog dana operacije oslobođena je Rovanska, Maslenica, Novsko ždrilo, Podgradina, Islam Latinski, Islam Grčki i Kašić. Idućih je dana oslobođena i zračna luka Zemunik te brojna mjesta zadarskog zaleđa, preuzet je nadzor nad širim područjem Velike i Male Bobije, Tulovih greda i Malog Alana, ključnih položaja na Velebitu s kojih su hrvatske snage mogle nadzirati Obrovac, Gračac, Benkovac. Do završetka operacije oslobođeno je cijelo područje tzv. ružičaste zone u zadarskom zaleđu i osiguran strateški važan prostor Novskog ždrila.

Svoje je živote za domovinu u vojno-redarstvenoj operaciji Maslenica u idućih nekoliko tjedana do okončanja borbenih djelovanja položilo 127 hrvatskih branitelja, a 158 ih je ranjeno.

nije darovana već je krvlju plaćena te da su hrvatski branitelji i Domovinski rat najsnažniji temelj samostalne i suverene Republike Hrvatske.

U sklopu obilježavanja obljetnice održan je i niz sportskih i kulturnih događanja; hodnja predstavnika udrug proizišlih iz Domovinskog rata Koracima nade u istinu, turnir u sjedećoj odboci, motodefile od Zadra do Masleničkog mosta, memorijalni maraton Da se ne zaboravi, izložba vojnih odora i znakovlja te koncert domoljubnih pjesama.

HV U 2022.

Vlada Republike Hrvatske donijela je Odluku o prelasku granice Republike Hrvatske oružanih snaga država saveznica i Hrvatske vojske radi sudjelovanja na zajedničkim obukama i vježbama u 2022.

TEKST
OJI

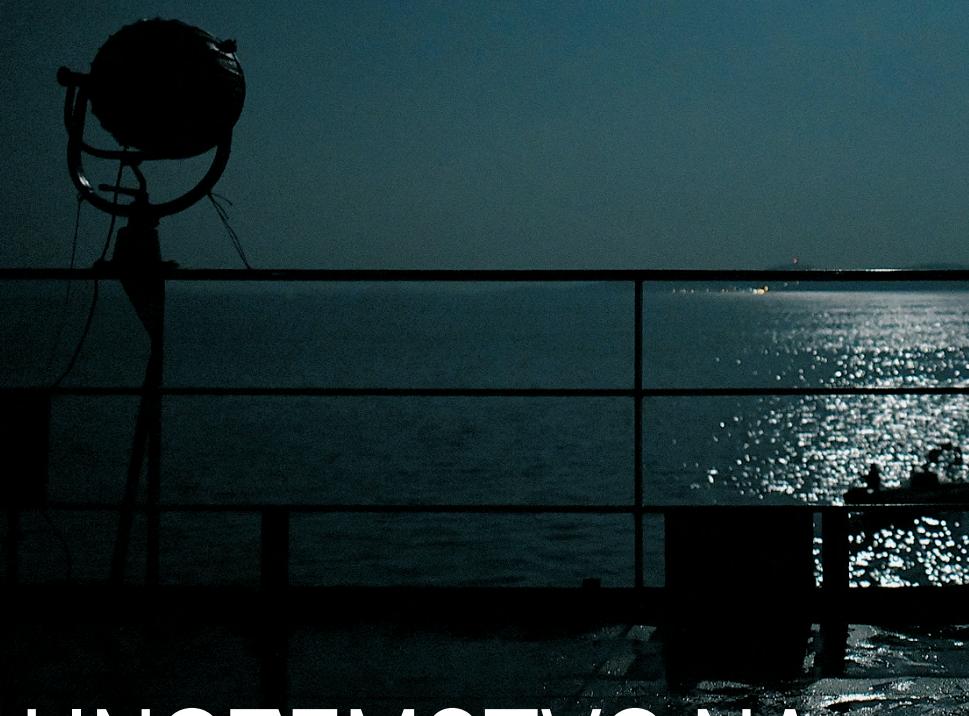
FOTO
Tomislav Brandt,
Mladen Čobanović

U INOZEMSTVO NA 32 VJEŽBE SA SA

Hrvatska vojska sudjelovat će tijekom 2022. na 32 vježbe u inozemstvu s oružanim snagama zemalja saveznica, dok će oružane snage saveznica u Republici Hrvatskoj s Hrvatskom vojskom provesti pet obučnih dogadaja i 17 vježbi.

Vlada Republike Hrvatske stoga je na sjednici održanoj 27. siječnja donijela Odluku o prelasku granice Republike Hrvatske oružanih snaga država saveznica i Hrvatske vojske radi sudjelovanja na zajedničkim obukama i vježbama u 2022.

Ministar obrane Mario Banožić rekao je kako je za pripadnike Hrvatske vojske ključno sudjelovanje na obuci i vježbama zbog daljnog razvijanja

U INOZEMSTVO NA 32 VJEŽBE SA SA

Za listopad je planirana vježba Harpun 22, s ciljem uvježbavanja Oružanih snaga Republike Hrvatske i Oružanih snaga Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske

Vježba Trojan Footprint 22 provodit će se u svibnju u Hrvatskoj i partnerskim zemljama

VEZNICAMA

Jedna je od značajnijih vježbi u Republici Hrvatskoj Štit 22, planirana za travanj s OS-om Sjedinjenih Američkih Država

Oružane snage zemalja saveznica provest će u Republici Hrvatskoj s Hrvatskom vojskom pet obučnih događaja i 17 vježbi

operativnih sposobnosti i provedbe taktika i procedura u međunarodnom okruženju.

“Jedna je od značajnijih vježbi u Republici Hrvatskoj Štit 22, čija je provedba planirana za travanj s OS-om Sjedinjenih Američkih Država. Cilj vježbe prikaz je sposobnosti uočavanja, praćenja i gađanja ciljeva u zračnom prostoru. Vježba Trojan Footprint bit će provedena u svibnju u Republici Hrvatskoj i partnerskim zemljama radi uvježbavanja planiranja i provedbe specijalnih operacija u združenom međunarodnom okruženju,” istaknuo je. Ministar Banožić također je naveo kako je za listopad planirana vježba Harpun 22. Cilj je uvježbavanje Oružanih snaga Republike Hrvatske te Oružanih snaga Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske u planiranju i vođenju operacija na moru uz provedbu pomorsko-zračnog desanta i gađanja ciljeva na moru i u zraku s brodova Hrvatske ratne mornarice. U planu je i provedba vježbe CWIX 22 u lipnju u Republici Poljskoj radi interoperabilnosti između NATO-ovih i nacionalnih komunikacijskih i informacijskih sustava s naglaskom na sustave koji će biti korišteni u NATO-ovim operacijama.

“Finansijska sredstva za ovu namjenu osigurana su u Državnom proračunu za 2022. godinu na razdjelu Ministarstva obrane i za provedbu ove Odluke iznose oko 10,2 milijuna kuna,” rekao je ministar Banožić.

SREDIŠTE ZA OBRAZOVANJE I DOKTRINU
LOGISTIKE
ZAPOVJEDNIŠTVO

LOGISTICS TRAINING & DOCTRINE
CENTRE
HEADQUARTERS

SREDIŠTE ZA OBUKU I DOKTRINU LOGISTIKE

Desetnica Mihaela Iličić prva je instrukturica za održavanje sustava DUOS u Hrvatskoj vojsci, a ljubav prema tehničkoj započela je još u Tehničkoj školi u Požegi. U razgovoru za Hrvatski vojnik ističe kako su alat, gedore i šarafcigeri ono čim volim raditi

NE BOJIM SE PREDRASUDA

TEKST

Martina Stanković

FOTO

Mladen Čobanović

Desetnica Mihaela Iličić prva je instrukturica za održavanje sustava DUOS u Hrvatskoj vojsci te instrukturica za održavanje pješačkog naoružanja. Svoju karijeru započinje 2016. kao mehaničar za održavanje IC uređaja u 2. oklopno-mehaniziranoj bojni Pume u Našicama, a potom nastavlja u Topničko-raketnoj pukovniji kao tehničar za održavanje naoružanja na slunjskom poligonu. U Središte za obuku i doktrinu logistike u Požegi dolazi 2018. godine na mjesto instrukturice za održavanje pješačkog naoružanja te potom završava obuku za obučavatelja DUOS-a 2019.

“Odgojena sam u domoljubnom duhu te me unutarnja motivacija uvijek navodila prema vojsci ili policiji. Uvijek mi se sviđala ova odora i čizme na -20 ili +40,” kaže nam desetnica Iličić.

Nakon što je bila na nekoliko prisega u požeškoj vojarni te razgovora s poznanicima iz vojske odluka je pala na vojsku. Kad je prvi put na specijalističkoj obuci vidjela Središte i Odsjek tehničke, poželjela je tu raditi. “Instruktori, atmosfera i tehnička struka su me privukli. Cijelo sam vrijeme če-

SREDIŠTE ZA OBUKU I DOKTRINU LOGISTIKE

kala da se vratim u svoju Požegu i ovo Središte," naglasila je desetnica Iličić. Do dolaska na mjesto instrukturice za održavanje pješačkog naoružanja stekla je mnogo znanja i iskustva u održavanju pješačkog naoružanja.

PRAVILNA I REDOVITA BRIGA O SREDSTVU

Završetkom obuke za obučavatelja održavanja DUOS-a postala je prva instruktorka za to sredstvo. "Puno sam rada i truda uložila kako bih DUOS imala u malom prstu. Stjecajem okolnosti prošle godine morala sam dio obuke odraditi sama zbog bolesti kolega. Niti u jednom trenutku nisam pomislila da ne mogu, da ne znam ili da neću uspjeti. Poželjela sam kolegama brz oporavak i poručila im da se ne brišu: sve će biti odrđeno. Kad imate znanje i iskustvo, nitko vam ništa ne može, niti vam tko to može oduzeti," objasnila je. Kao instruktorka za održavanje DUOS-a radi s mehaničarima za održavanje u I. i II. stupnju održavanja unutar postrojbi koje zadužuju sredstvo. Sredstvo je skupo pa je potrebno voditi pravilnu, redovitu i pravodobnu brigu o njemu, a znanje o tome nastoji prenijeti svakom polazniku.

Desetnica se trenutačno priprema za obuku obučavatelja za održavanje Panzer haubice 2000, a već je prošla obuku za mehaničara tog sredstva

U radu kao instruktorka za održavanje pješačkog naoružanja više je orijentirana na polaznike specijalističke obuke koja se sastoji od teorijskog znanja o održavanju te praktične primjene, a ponekad polaznici odlaze i u Remontni zavod kako bi se upoznali s radom mehaničara na višim stupnjevima održavanja s mnogo više iskustva i znanja. "Uživam raditi s mlađom vojskom i starijim kolegama polaznicima obuke. Kolege oko mene imaju staža, koliko ja nemam godina te su mi izišli ususret i pomogli da steknem više znanja i iskustva. Obučavali su me i usmjeravali i na tome sam im zahvalna," doznajemo od desetnice. Naglašava da je za prenošenje znanja najvažnija suradnja polaznika i instruktora.

NEOBIČNI INTERESI I HOBIJI

Ljubav prema tehnički, kaže nam, započela je još u Tehničkoj školi Požega, gdje je upisala smjer elektrotehnike. Od punoljetnosti se bavi lovstvom, što je naslijedila od oca. Kaže kako je ono možda utjecalo na zanimanje za naoružanje premda se lovačke puške dosta razlikuju od vojnog naoružanja.

Desetnica Iličić otkriva kako u slobodno vrijeme vozi motor Kawasaki Ninja, a dosad ih je promjenila sedam ili osam. Iako ima mnogo iskustva s motorima, održavanje motocikla ipak prepušta stručnjacima. "Volim voziti i uživati u krajolicima kojima prolazim, ali održavanje motora nije me privlačilo," kaže.

"Svi kažu da sam specifična žena s neobičnim interesima i hobijima. Ne plašim se niti konkurenциje niti predrasuda. Bila sam jedina učenica na smjeru elektrotehnike, jedina žena u radionici i jedina sam žena u Odsjeku tehnike. Alat, gedore i šarafcigeri, to je ono čim volim raditi."

Trenutačno se priprema za obuku obučavatelja za održavanje Panzer haubice 2000, a već je prošla obuku za mehaničara tog sredstva. "Panzer haubica je 'svemirski brod' s mnogo automatičke, pneumatičke, računalne i drugog. To je sredstvo za koje je potrebno mnogo truda i znanja da bi se uopće moglo pristupiti održavanju, a potom i obučavanju nekog za održavanje. Upravo zahtjevnost održavanja ovog sredstva najveća mi je motivacija za daljnje učenje," istaknula je.

Kao instruktorka za održavanje DUOS-a radi s mehaničarima za održavanje u I. i II. stupnju održavanja unutar postrojbi koje zadužuju sredstvo

Foto: Gojan Mažar

“Desetnica Mihaela Iličić ima veliku volju i želju. Ništa joj nije teško i uvijek želi više. Njezin dolazak u Središte bio je osvježenje i trebamo više mladih njezinih karakteristika. Takav sam ja bio u njezinim godinama,” doznajemo od kolege nadnarednika Mire Bušića.

Foto: Osobna arhiva

A close-up photograph of a soldier in camouflage uniform working on a mechanical component of a vehicle, likely a tank track. The soldier is wearing a grey beanie and a black glove. The background shows other soldiers in similar uniforms.

GOMBR

INTEGRACIJSKA OBUKA

NOVTEH

Osam pripadnika
2. oklopno-mehanizirane
bojne Pume dva se
tjedna u vojarni
"7. gardijske brigade Puma"
u Varaždinu razvijalo na
psihološkom, taktičkom i
motoričkom planu s ciljem
što učinkovitije integracije
u postrojbu

TEKST

Dino Varošanec

FOTO

Josip Cindrić /
Dino Varošanec

PUMA

GOMBR

U vojarni "7. gardijske brigade Puma" u Varaždinu protekla su dva tjedna pripadnici 2. oklopno-mehanizirane bojne Pume Gardijske oklopno-mehanizirane brigade proveli integracijsku obuku novih vojnika i dočasnika.

Osam se pripadnika dva tjedna razvijalo na psihološkom, taktičkom i motoričkom planu s ciljem što učinkovitije integracije u postrojbu.

Sve je počelo predavanjem o povijesti i ratnom putu slavne 7. gardijske brigade Puma, koje su održali predsjednik Udruge veterana 7. gardijske brigade Puma Robert Puja, član Udruge Mirko Bočkaj te njezin tajnik Jurica Šare.

Mladim vojnicima i dočasnicima predstavljena je povijest Puma te njihov utjecaj na tijek Domovinskog rata i stvaranje moderne i neovisne Republike Hrvatske. U parku 7. gardijske brigade u Varaždinu odali su počast svim poginulim i nestalim braniteljima, a nakon toga ih je s poviješću Varaždina upoznao prvi dočasnik Bojne časnički namjesnik Dalibor Škvarić.

USAVRŠAVANJE ZNANJA

Glavnina integracijske obuke temelji se na obuci vozača BVP-a M-80A te obuci ciljača operatera koju je provodio instruktor skupnik Mateo Pejin. Polaznici su na obuci usavršili temeljne vojničke vještine poput rukovanja osobnim naoružanjem. Imali su priliku uvježbati i specijalističke zadaće na samom borbenom vozilu, primjerice, pripremu vozila prije upotrebe, zamjeđnu članka gusjenice i dr.

Glavnina integracijske obuke temelji se na obuci vozača BVP-a M-80A te obuci ciljača operatera

"Polaznici su već sa specijalističke obuke došli s velikim znanjem koje su ovom prilikom uz vrlo visoku motivaciju usavršili te podignuli na novu, višu razinu. Pokazali su iznimnu zainteresiranost za zadaće i izazove koji su pred njima, dokazavši se tako pravim odabirom za dužnost koju će obavljati," rekao je skupnik Pejin.

Visoku psihofizičku spremnost pokazali su na osam kilometara dugoj *commando* hodnji po Dravskom nasipu u

Kao kruna integracijske obuke, u vojarni su 28. siječnja novim pripadnicima 2. oklopno-mehanizirane bojne Pume svečano uručene beretke

neposrednoj blizini vojarne. Usto, na satovima borilačkih vještina pod budnim okom stožernog narednika Marija Sladoljeva pokazali su i zavidnu motoričku sposobnost.

URUČENJE BERETKI

"Obuka je bila izazovna i zahtjevna, ali usprkos svemu, potrudili smo se zadaće izvršiti točno i na vrijeme. Tijekom obuke nadogradili smo postojeće znanje zahvaljujući stručnom instruktoru, koji nam je ne-

Polaznici obuke uvježbavali su i specijalističke zadaće na borbenom vozilu, primjerice, pripremu vozila prije upotrebe ili zamjenu članka gusjenice

sebično prenio svoja iskustva. Osjećam iznimski ponos i čast što sam dobio priliku biti pripadnik postrojbe koja je sljednica 7. gardijske brigade Puma. U dalnjem radu dat ću maksimum kao doprinos boljitu ove postrojbe te sigurnosti jedine nam domovine Hrvatske," zaključio je najbolji polaznik obuke vojnik Stanko Kovačić.

Kao kruna integracijske obuke, u vojarni su 28. siječnja novim pripadnicima 2. oklopno-mehanizirane bojne Pume svečano uručene beretke. Prvi dočasnik časnički namjesnik Dalibor Škvarić uručio im ih je uz poruku: "Primи ovu beretku i nosi je s ponosom!"

Potpovrđnice o uspješno završenoj obuci uručio im je zapovjednik 2. oklopno-mehanizirane bojne Pume bojnik Krunoslav Slavinec u prisutnosti uzvanika iz Udruge veterana 7. gardijske brigade Puma te pripadnika Bojne.

POVEĆAN BROJ VRHUNSKIH SPORTAŠA U HRVATSKOJ VOJSKI

Broj vrhunskih sportaša koji sudjeluju u ugovornoj pričuvi svake je godine sve veći. Trenutačno je u sustavu 47 vrhunskih sportaša, a ministar obrane Mario Banožić istaknuo je kako je cilj i želja da se taj broj dodatno poveća. Hrvatska vojska daje velik i kvalitetan poticaj sportašima kojima se tako olakšava put i probaj prema vrhunskim rezultatima...

Ministar obrane Mario Banožić uručio je ugovore vrhunskim sportašicama i sportašima od kojih su neki time nastavili biti, a neki tek postali dio ugovorne pričuve Hrvatske vojske. Takav pristup i način rada prisutan je u mnogim evropskim zemljama, a broj vrhunskih sportaša koji sudjeluju u ugovornoj pričuvi svake je godine sve veći. Hrvatska vojska daje velik i kvalitetan poticaj sportašima kojima se tako olakšava put i probaj prema vrhunskim rezultatima.

Sve je počelo još 2010. godine kad je potpisani sporazum o suradnji između Ministarstva obrane i hrvatskog Olimpijskog odbora. Od 2015. godine vrhunski sportaši postali su dio pričvnog sastava Hrvatske vojske što je regulirano Sporazumom o suradnji, unapređenju i razvoju sporta u Republici Hrvatskoj između Ministarstva obrane i Hrvatskog olimpijskog odbora. Takav način rada daje vidljive rezultate kod sportaša te im ova potpora znači mnogo u postizanju sportskih ciljeva.

Broj ugovornih pričuvnika odnosno vrhunskih sportaša koji su postali dio Hrvatske

vojske povećan je od početka 2022. Trenutačno je u sustavu 47 vrhunskih sportaša, a ministar obrane Mario Banožić istaknuo je kako je cilj i želja da se taj broj dodatno poveća. Čak je petnaest novih ugovornih pričuvnika, a u ovoj je godini cilj doći i do broja od 50 sportaša. Među četrdeset sedam vrhunskih sportaša nalazi se petnaest sportašica, što je najveći broj do sada. Povećan je i broj sportova pa je uz dosadašnje: alpsko skijanje, atletiku, boks, gimnastiku, hrvanje, jedrenje, džudo, karate, strešta, taekwondo i veslanje vraćen i kajak. Uspjesi Anamarije Govorčinović, Vanese Tot i Matije Marinčić vratili su ovaj sport ponovno u sastav Hrvatske vojske.

SPORTAŠI NA POČETKU KARIJERE

Među novim imenima ističu se uglavnom mladi sportaši koji su tek na početku svoje karijere, a već postižu vrhunske rezultate na međunarodnim natjecanjima. U taekwondou - sportu koji Hrvatsku svake godine oduševljava medaljama s velikih natjecanja Matei Jelić, Kristini Tomić i To-

UGOVORNI PRIČUVNICI

niju Kanaetu pridružile su se i tri mlade sportašice, Bruna Vučetić, Doris Pole i Lena Stojković, koje će ubuduće na međunarodnim natjecanjima predstavljati i Hrvatsku vojsku. Vučetić je ujedno i aktualna europska prvakinja te u svojim vitrinama ima i broncu sa svjetskog prvenstva što dovoljno govori o njezinoj kvaliteti, a ne treba izostaviti da je riječ o djevojci koja je rođena 1999. godine. Lena Stojković još je mlađa od svoje kolegice, rođena je 2002. godine, a već iza sebe ima naslov europske prvakinke te je pred njom zasigurno blistava karijera, baš kao i pred Doris Pole s brončanom medaljom sa zadnjeg EP-a. U veslanju je pak Hrvatska vojska dobila par blizanki i blizanaca. Sestre Jurković Ivana i Josipa nove su ugovorne pričuvnica, baš kao i braće Anton i Patrik Lončarić koji hrvatskom veslanju nude novu perspektivu i nadu da mogu ponoviti uspjeh braće Sinković i Damira Martina. Mlada Lara Cvjetko priključila se natjecateljima u džudu koji su dio Hrvatske vojske, Marija Tolj u atletici, Vjekoslav Luburić u hrvanju dok se kao najstariji ugovorni pričuvnik Hrvatskoj vojski priključio Josip Glasnović, osvajač zlatne medalje s Olimpijskih igara u Riju 2016. godine te višestruki europski prvak.

BITI DIO HV-a – ČAST I PONOS

Ugovorne pričuvnike u pohodu na najviše dosege predvodit će i dalje braća Martin i Valent Sinković u veslanju, koji ponovno mijenjaju disciplinu, te će se još jednom okušati u dvojcu na pariće, disciplini u kojoj su također osvajali naslove i medalje. Tu je i dalje Damir Martin, kao i Šime Fantela koji su od početka dio Hrvatske vojske. Od ostalih aduta na velikim natjecanjima ističu se svakako jedriličar Tonči Stipanović koji je također dio Hrvatske vojske od samih početaka ovakvog sustava rada. Perjanice su gimnastičari Tin Srbić i Filip Ude, aktualna svjetska prvakinja u džudu Barbara Matić te skijaš Filip Zubčić, koji će na Zimskim olimpijskim igrama loviti svoju prvu

Čak je petnaest novih ugovornih pričuvnika, a u ovoj je godini cilj doći i do broja od 50 sportaša

olimpijsku medalju. Uz Zubčića će na Zimskim olimpijskim igrama nastupiti i Matej Vidović u slalomu.

Prošle su godine ugovorni pričuvnici Hrvatske vojske ostvarili sjajne rezultate na međunarodnim natjecanjima te su se okitili mnoštvom medalja. Posebno su bile upečatljive medalje koje su s Olimpijskih igara donijeli Matea Jelić i Toni Kanaet u taekwondou, braća Sinković i Damir Martin u veslanju, Tonči Stipanović u jedrenju te Tin Srbić u gimnastici. Među pričuvnicima je čak šest olimpijskih pobjednika (Matea Jelić, Šime Fantela, Martin i Valent Sinković, Josip Glasnović, Giovanni Cernogoraz), zatim pet osvajača olimpijskih medalja (Damir Martin, Tin Srbić, Filip Ude, Tonči Stipanović, Toni Kanaet), osam je svjetskih prvaka, čak šesnaest europskih prvaka, te još mnogo osvajača medalja sa svjetskih i europskih prvenstava kao i medalja te naslova u juniorskoj konkurenциji.

Potpore Hrvatske vojske sportašima znači mnogo. To je na primjer kod ministra Banožića u ime sportaša istaknuo Valent Sinković, a s čim se naravno slažu i ostali sportaši koji ponosno ističu i pokazuju koliko im znači biti dio ovakvog sustava. Neki od njih u ranijim su razgovorima često spominjali da je biti dio Hrvatske vojske za njih velika čast i ponos. U ovoj godini mnoge od ugovornih pričuvnika čekaju brojni sportski izazovi na kojima će pokazati svoje vještine i plodove napornih treninga i odricanja. Želimo im puno uspjeha u budućim izazovima.

Doris Pole

Povećan je i broj sportova pa je uz dosadašnje: alpsko skijanje, atletiku, boks, gimnastiku, hrvanje, jedrenje, džudo, karate, streljaštvo, taekwondo i veslanje vraćen i kajak

Valent Sinković

SIMULACIJSKO SREDIŠTE

Prva mehanizirana bojna Tigrovi provela je od 17. do 28. siječnja računalno potpomognutu vježbu Tigar 22 u Simulacijskom središtu u vojarni "Petar Zrinski"

UVERTIRA ZA VJEŽBU NA ZEMLJIŠTU

Od 17. do 28. siječnja 1. mehanizirana bojna Tigrovi provela je računalno potpomognutu vježbu Tigar 22 u Simulacijskom središtu u vojarni "Petar Zrinski" u Zagrebu. Aktivnost je podijeljena u dvije faze. U prvoj se provodi priprema kroz radionice, a druga faza uključuje provedbu same vježbe sukladno zadaćama. Nakon što je prije dva tjedna preuzeo dužnost zapovjednika bojne, bojnik Marko Krpan već je dobio priliku provjeriti

TEKST

Janja Marijanović

FOTO

Mladen Čobanović

osposobljenost svojih podređenih. "S obzirom na vrlo kratko vrijeme provedeno na ovoj dužnosti, zasad sam zadovoljan angažmanom svih sudionika vježbe," rekao je bojnik Krpan koji, zapovijeda svim sastavnicama Borbene grupe mehaniziranog pješaštva II (BGMP II). Glavna obučna skupina je Stožer bojne, koji ima priliku provjeriti svoje sposobnosti u procedurama vođenja postrojbi, a uz virtualnu obuku u Središtu glavna im je zadaća provesti napadnu operaciju. Uz Stožer bojne na vježbi su sudjelovali i zapovjednici satnija i vodova 1. mb Tigrovi, zapovjednik Bitnice PzH 155 mm Topničko-raketne pukovnije, zapovjednici vodova rb PZO, inženjerijskog voda i sekcije NBKO GMBR-a, zapovjednik PSYOPS voda i voda Vojne policije, CIMIC tim, ISTAR CG iz VOS-a u ulozi sastavnica BGMP I.

"S obzirom na sve okolnosti koje nas okružuju, vježba se odrađuje poprilično dobro," rekao je bojnik Krpan napome-

nuvši kako je ovo odlično sredstvo kojim se bojna može pripremiti na sve vježbe na terenu koje im slijede u idućem razdoblju.

UVJEŽBAVANJE ZADAĆA

Neutralizacija izvidničkih i zaštitnih snaga protivnika, izrada prolaza u minsko-žičanim zaprekama na prednjem kraju obrane protivnika, probijanje prednjeg kraja obrane protivnika, ovladavanje ključnim objektima, neke su od zadaća koje su se uvježbavale. Mlada poručnica Katarina Šušnja, zapovjednica voda u Tigrovima, u ovoj vježbi obnaša dužnost operativnog

Glavna obučna skupina vježbe je Stožer bojne koji ima priliku provjeriti svoje sposobnosti u procedurama vođenja postrojbi

časnika u borbenoj komori čija je zadáca preuzeti zapovijedanje nad svim snagama u slučaju pada taktičko-operativnog središta. "Mislim da je ovo jako korisno za nas mlade časnike jer možemo steći nova iskustva i znanja iz područja vođenja i zapovijedanja," istaknula je poručnica Šušnja iznimno zadovoljna provedbom same vježbe. Nakon vježbe u Simulacijskom središtu slijedi vježba na zemljisu Tigar 22 na kojoj će se od 18. do 25. ožujka na poligonu "Eugen Kvaternik" na Slunju provesti ocjenjivanje 2. mehanizirane satnije koja je nominirana za NATO-ovu misiju na Kosovu (KFOR).

Radna skica pontonskog mosta s bilješkama Vinka Šimunića Bubnja

KAKO JE POSTAVLJEN I OB

Ratni zapovjednik Operativne grupe Most umirovljeni satnik Vinko Šimunić Buban iznosi detalje obrane i sanacije pontonskog mosta u Novskom ždrilu kojim je ponovno povezana Hrvatska

TEKST
Marinko Karačić

FOTO
privatna arhiva
Vinka Šimunića Bubnja

Najvažnije postignuće vojno-redarstvene operacije Maslenica bilo je prometno povezivanje sjevera i juga Hrvatske preko postavljenog pontonskog mosta u Novigradskom ždrilu. Ta simbolična plutajuća poveznica bila je najvidljiviji i najsnazniji spomen na pobjedu hrvatskih snaga u Maslenici. No, *pontonac* je bio i vidljiv neprijateljskim snagama, koje su ga učestalo zasipale topničkim udarima, pokušavajući ponovno odsjeći jug Hrvatske i držati ga kao veliki otok odvojen od ostatka zemlje.

Unatoč neprijateljskim topničkim udarima, hrvatski je čovjek prkosio i putovao preko *pontonca*. Prijеći tih nekoliko stotina metara prilaznim cestama i uskim tjesnacem preko pontona za sve je putnike unatoč ratnom riziku bio izazov koji je jednostavno bio jači od svih neprijateljskih prijetnji i napada. Tukli su ga i planirali načine kako ga onesposobiti, no most je ostao čvrsto usidren i obranjen.

DOMOVINSKI RAT

Ovo je priča o hrvatskim braniteljima, dragovoljcima i stručnjacima koji su bili zaduženi za sigurnost i obranu pontonskog mosta. Među njima važnu su ulogu imali i ronioci, a sve ih je okupio i organizirao Bibinjac Vinko Šimunić Bubanj, strastveni ronilac i ratni zapovjednik 2. bojne 112. brigade Hrvatske vojske, koja se u to vrijeme nalazila na položajima na Velebitu.

"Kad mi je zapovjednik Mladen Fuzul rekao kako ima za mene novu zadaću, obranu pontonskog mosta, rekao sam: 'Pa želiš me staviti na glavnu metu neprijateljskih udara.' No, odmah sam i upitao kad krećem. General Ante Gotovina imao je puno povjerenje u mene i moj tim s obzirom na ronilačko iskustvo, jer je more za mene drugi dom i tu se najbolje osjećam. Sa mnom su bili i moji učenici koje sam poučavao ronjenju, ali ovo je za sve nas bila specijalizacija koju nigdje ne možete naučiti. I danas kad me sretne, general Gotovina zna upitati kako smo uspjeli toliko održavati most bez dužih prekida prometovanja. A što reći. Imali smo srce i svi smo manje-više bili ljudi od mora pa onda i sam sebe pitam tko bi drugi to i mogao učiniti ako ne mi. To je bio naš mali doprinos i žrtva jer znali smo što most znači za cijelu Hrvatsku," iznosi sjećanje Šimunić te ponosno ističe kako je vjerovao u svakog čovjeka kojem je bila povjerena obrana i sigurnost mosta. "Najveća mi je briga bila sigurnost ljudi. Cijelo vrijeme prometovanja mostom nitko od branitelja i civila nije poginuo. Ranjena su bila dvojica branitelja i šest civila. Sjećam se dok sam jednog mladića, Sebastijana Žunića, koji je kaićem (brodicom) pomogao u održavanju i sigurnosti mosta, opominjao neka opreznije izlazi na more, on bi stalno ponavljao gledajući u nebo: 'Ima netko tko se brine za nas!' Morao sam ga spomenuti, zamirita (zaslužio) je."

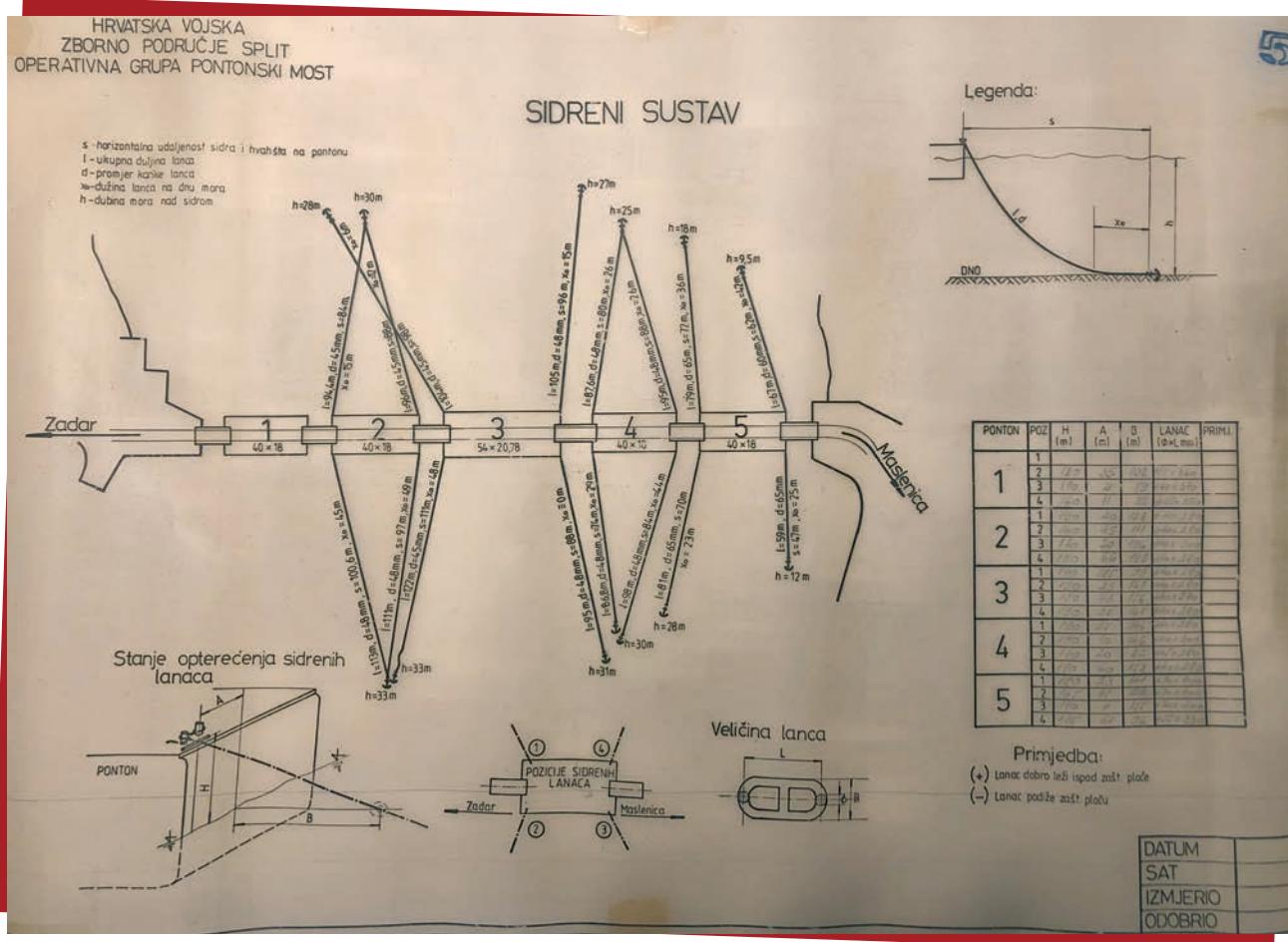

ranjen pontonski most

Pripadnici Operativne grupe Most, slijeva:
Emilio Lonić, Petar Bugarija, Vinko Šimunić Bubanj, Željko Bašić, Špido Matović, Marijan Kosović, Mladen Sladović i Goran Benček (čući)

DOMOVINSKI RAT

S KRALJEŽNICE NA ŽILU KUCAVICU

A glavna zemaljska briga za sigurnost mosta povjerena je zapovjedniku Zbornog područja Split Anti Gotovini, koji je oformio i posebnu Operativnu grupu (OG) Most, koja je uspješno branila, sanirala i stražarila uz, na i ispod mosta. U početku je Bubanj bio zapovjednik ronilačke grupe, zatim zamjenik i na kraju zapovjednik OG-a Most. Prvi zapovjednik OG-a Most bio je Sreten Bego.

“Mi, koji smo tad kao branitelji bili na Velebitu, zapravo smo u čudu gledali što se događa. Brodovi su dovlaciili velike platforme prema Novskom ždrilu. Kad je sve to spojeno i povezano, djelovalo je impozantno, kao jedna velika pista koja se ljujla na valovima Novigradskog mora,” iznosi Šimunić, kojeg u njegovim Bibinjama i zadar-

Sidreni sustav pontonskog mosta

skom kraju svi znaju po nadimku Bubanj pa se na dozivanje po prezimenu neće ni okrenuti.

“I prije nego što sam bio izravno angažiran na mostu dolazio bih do njega, promatrao i nekako u glavi slagao što bi još bilo bolje napraviti, ugraditi, posložiti... Sve se to nekako poklopilo i brzo sam sišao s kralježnice Hrvatske, Velebita, izravno na taj ključnu žilu kucavicu Hrvatske, na pontonski most,” prisjeća se Šimunić.

Prvi kamioni i vozila prešli su most 30. srpnja 1993. No, dva dana kasnije neprijatelj je topništvo djelevoao po mostu te je zbog oštećenja potonula prva sekcija, koja je ustvari bila dio dizalice. Most je trebalo hitno sanirati.

KLEOPATRA U NOVIGRADSKOM ŽDRILU

U najkraćem roku na mjesto oštećenog mosta iz pulskog je brodogradilišta Uljanik doteogljena nova cijelina, nova teglenica (*mauna*) pod imenom Kleopatra, kojom je ponovno osposobljen pontonski most. Tako se mostom ponovno počelo prometovati, no nije dugo prošlo te je i Kleopatra pogodjena. Uvidjevši kako je pontonski most postao sve nesigurniji, formira se i navedeni OG koji će se brinuti isključivo o sigurnosti i osposobljavanju mosta od oštećenja

neprijateljskih granata. Njegovi su pripadnici djelovali ispod mora, ali i na platformi i sve po noći. Njihov je uspjeh što otad most nikad nije bio izvan prometa više od sat-dva. "Tad zapravo počinje i ključna misija obrane mosta. Navečer smo oposobili Kleopatru, koja je bila prva veza s kopnom prema Zadru. No, roneći uz dijelove mosta uočili smo i druga oštećenja koja su prijetila sigurnosti. Tako su još dvije teglenice imale oštećenja od podvodnih udara neprijateljskih projektila, a najkritičnije stanje bilo je na središnjoj, koja je bila i najduža," objašnjava Šimunić te ističe kako su sve rješavali u hodu: u glavi bi odmah smislili plan saniranja i najbrže što se moglo krpali oštećenja.

NOĆNE OPERACIJE SANIRANJA

"Mi bismo s podvodnim lampadinama (svjetiljkama) zaronili i odmah počeli saniranje oštećenja, a iznad nas prolazila su vozila i kamioni. Još kad teškaš prođe s prikolicom pomisliš odmah kako je pala granata. Proviriš i vidiš kako je ipak kamion koji manevrima nastoji što sigurnije i brže prijeći most koji se pod njegovim teretom još više ljujla. Što je trebalo prvo učiniti? Zaštiti nastalo oštećenje privremenim zahvatom, a onda kasnije i za trajno. Ma, do novog oštećenja. Uostalom, zabilježeno je četrdesetak izravnih neprijateljskih pogodaka na most. Nastale rupe sanirali smo specijalnom dvokomponentnom smjesom, a pritom smo ispumpavali vodu kako bi se dobio potrebnii nagib. Na drugom dijelu upumpavali smo vodu jer su teglenice bile podijeljene na segmente. Jedan od postupaka bio je taj da bismo šperploču blažujku približili oštećenju, umetnuli spužvu i pašaicama (velikim željeznim šipkama) stezali za lim i tako krpali oštećenja. Kasnije smo sve to vezivali i betonom. Oštećenja smo i zavarivali kad bismo uhvatili priliku za taj zahvat, a glavni projektant mosta Špiro Matošin znao bi reći kako je to bio ne var, nego pisanje varom, pojma vrhunskog vara i sve u ratnim uvjetima. Stalno sam nosio i drvene klinove te njima začipao manje rupe. Koristili smo i tende, kojima smo zaustavljali

Iz povjesnice pontonskog mosta

Pontonski most sastojao se od pet teglenica (*mauna*) sa šest prijelaznih mostića. Bio je dug 279 i širok 18 metara, a na svečanosti završetka izgradnje 18. srpnja 1993. sudjelovao je i predsjednik RH Franjo Tuđman i ratni ministar obrane Gojko Šušak.

Projekt izgradnje pontonskog mosta djelo je Brodosplitovih projektnata u suradnji s Fakultetom elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje iz Splita, a provodio se pod okriljem Ministarstva pomerstva, prometa i veza, koje je vodio ministar Ivica Mudrinić. Gradnju mosta nadzirala je splitska tvrtka Konstruktor, a bio je povezan s pet teglenica tvrtke Brodospas i šest prijelaznih čeličnih mostića i bočnih zaštita od topničkih granata, koje su u splitskom brodogradilištu izgradili radnici Brodosplita i montirali na gradilište mosta. Investitor su bile Hrvatske ceste, a izvedba radova povjerena je Brodospasu i Brodosplitu. U spajanju i izvedbi sudjelovao je Konstruktor iz Splita i Hidroelektra iz Zagreba. Za potrebe postavljanja i osiguranja mosta, od vojnih je snaga angažirana bila 40. inženjerijska bojna, 307. logistička baza Zadar, Bojna za specijalna djelovanja Matija Vlačić, 1. gardijska brigada, 112. brigada, 7. domobremska pukovnija, 264. izvidničko-diverzantska satnija, Vojna policija te pripadnici Ministarstva unutarnjih poslova.

U trenucima predaha uz pontonski most

prodor vode i zatvarali nastale rezove. Radili smo kako smo znali, a sve je na kraju završilo dobro. Znamo u šali reći kako ovako ne bismo uspjeli niti na suhom jer to i nije neki izazov," objašnjava Šimunić te ističe: "Što je bilo teže i komplikiranije, mi smo još bolje i uspešnije funkcionalirali."

Prateći topničke napade neprijatelja, Šimunić je iz ratnih operativnih dnevnika bilježio točna vremena ispaljivanja granata, koja su najčešće dolazila iz Meke Drage, Kruševa i Debelog brda, te došao do najsigurnije satnice za rad na održavanju mosta. A to je bilo okvirno od 22 do 5 ujutro. Nitko i ne bi slutio kako se tad odvijala tajna noćna operacija saniranja oštećenih dijelova mosta.

Protutorpedna metalna mreža (u pozadini)

DOMOVINSKI RAT

Jedna od brojnih akcija saniranja oštećenja mosta

U zaštiti mosta korištene su i kamionske i traktorske gume

MOGUĆI NAPADI TORPEDIMA

Kako bi obranili most od mogućih neprijateljskih napada torpedima, pokrenuta je jedinstvena izvedba zaštitne protuplovne i protutorpedne metalne mreže, koju je projektirao prof. dr. Špilo Matošin. "To je bio potthvat, naše zajedničko djelo. Nije mi poznato je li ikad u povijesti ratovanja nešto slično napravljeno. Tako Maslenica poprima i pomorsku dimenziju ratovanja. U dva tjedna uspjeli smo napraviti zaštitnu metalnu mrežu duljine 170 i visine devet metara, od kojih je samo metar bio iznad mora. To je učinjeno s novigradske strane, a mreža taj put nije bila za ulov ribe, nego za *ulov* neprijateljskih torpeda. Pružala se u obliku luka, krajevi su bili na nekim tridesetak metara udaljeni od mosta, dok je središnji dio luka bio na udaljenosti oko 100 metara od mosta. Na površini je pridržavana priručnim *bovama* (plutačama), odnosno plastičnim cijevima ispunjenim pur pjenom. Kad smo sve to spojili, bili smo sigurniji i to je bio još jedan detalj malo poznat javnosti jer su hrvatski obavještajci prikupili informacije kako je neprijatelj u Ribnici kod Kruševa postavio rampe za lansiranje torpeda prema mostu," iznosi Šimunić.

Šimunić naglašava i kako su koristili

još jednu metodu odvraćanja mogućih upada neprijateljskih podmorskih diverzanata. Naime, u nepravilnim razmacima bacali su protudiverzantske bombe u more i tako pokazivali kako nije baš preporučljivo krenuti u takav pogibeljni napad.

VAŽNOST DOBROG POZNAVANJA MORA

U području mosta snažna su strujanja mora, bura je tu stalni stanovnik te je poznavati more značilo preživjeti prirodne nepogode, još k tomu i ratne. Tako Šimunić iznosi i scene kao iz filmova, kad je zimi led probijan nogama prilikom zarona, a kod izrona probijan je glavom i rukama. "Gornji sloj mora bila je ustvari voda Zrmanje i tu bi se onda stvorila kora leda koja ipak zbog soli nije bila tako čvrsta pa bih jedva čekao zaroniti dublje jer je more prema dubini bilo nešto toplijе. Ostanem nekih pola sata, prodem *cili* most i izron. Jednom me *kurenat* (morska struja) odnio 200 metara od mosta. I onda kako se vratiti? Najbolji je način zaroniti do dna, na nekih 40 do 50 metara i polako se približavati mostu prateći polako krivulju koja se penje prema površini," dio je Šimunićevih doživljaja iz jedinstvene misije obrane mosta. Šimunić se prisjeća kako je osmislio način spašavanja od detonacije granata dok se nalazio u moru. Naime, iskusio je dvadesetak granata koje su padale blizu mosta. "A zaziva sam Majku Božju i svetog Roka, što reći tad. To je najopasniji trenutak kad padne granata i na udaljenosti od 200 metara, to je nešto najstrašnije što možeš doživjeti ako si u moru. Najvažnije je bilo na vrijeme se izvući iznad mora, barem iznad koljena jer tako čuvaš vitalne organe. Tako sam prateći topničke udare uvidio kako neprijatelj u pravilu najprije gada prebačaj, a nakon toga ide u korekciju. I to me spašavalo, jer dok su oni prebacivali preko, na brzinu bih doplivao do *škalina* koje su bile uz teglenice ili bih izronio i sklonio se u traktorsku gumu koja je štitila bokove pontona. Nisu oni tad baš puno tukli jer su ih naši brzo *poklapali*," sjeća se Šimunić.

Šimunić u šali kaže kako mu je na kraju ipak bilo opasnije trčati na mostu kad bi neprijatelj počeo topničku paljbu. "Dva sam puta pao na *maunama* i toliko se isprebijao kao *stari tovar* (magarac) i otad nema trčanja nego u najbliži zaklon guma ili oplatu i čekaj dok ne prođe udar," iznosi Šimunić, koji i danas, unatoč načetom zdravlju, pun duha i snage iskusnog morskog vuka prepričava događaje obrane mosta. Uz izravne sudionike fizičke obrane i saniranja oštećenja mosta važnu su ulogu imali i hrvatski izvidnici koji bi odmah nakon neprijateljskog napada dojavljivali pozicije

BRANITELJI PONTONSKOG MOSTA

Članovi Kluba za podvodne aktivnosti Zadar:

- 1.Vinko Šimunić Bubanj
- 2.Đenko Peroš
- 3.Duško Nikitović
- 4.Damir Velemir
- 5.Dario Marušić
- 6.Željko Bašić
- 7.Nenad Vidović
- 8.Emilio Lonić
- 9.Goran Benček.

Pomoćnici Vinka Šimunića Bubnja:

- 1.Petar Bugarija
- 2.Valentino Juričić

Metalska struka (varioci, rezači, bravari):

- 1.Mladen Sladović
- 2.Marijan Kosović
- 3.Jakov Podrug
- 4.Zoran Rogulj
- 5.Nenad Arbanas
- 6.Pero Kuzmanić

Cestari:

- 1.Marin Smolić
- 2.Šime Škara
- 3.Dragan Mijić

Prometovanje preko pontonskog mosta

te je topništvo odmah odgovaralo po neprijateljskim ciljevima. Bila je to uvezana akcija gdje je sve bilo u funkciji sigurnijeg prometovanja mostom koji je ostao u funkciji sve do Oluje.

VISEĆI SENDVIČI

Profesor Matošin, projektant i *alfa* i *omega* mosta, smisljao je načine kako ga što bolje zaštiti. Osmislio je da se na novogradskoj strani mosta, koja je bila izložena udaru neprijateljske vatre, postave *viseći sendvići* od metalnih oplata koje bi štitile nadvodni dio mosta. Šimunić se prisjeća i zgode kad je kod Kleopatre naišao na morske rakovice, ženke *babe* koje su se tu ugnijezdile, a čuvali su ih mužjaci *grancigule*. "Jednog sam uspio izvući i darovao ga projektantu koji se tome toliko radovao te ga je odnio prijateljima u Primošten gdje su pripremili pravu poslasticu. Ta se zgoda dugo prepričavala u trenucima predaha branitelja mosta," svjedoči Šimunić.

PLAN OTVARANJA MOSTA ZA OLUJU

Prvi put u javnosti Šimunić iznosi i detalj kako je planirano otvaranje pontonskog mosta za potrebe provedbe operacije Oluja. "Plan je bio jednostavan, a zapravo ga je znao vrlo mali broj ljudi. Sve se moglo odviti u nekih pola sata i to na način otpuštanja pete, krajnje teglenice prema Velebitu, koja je bila duga nekih 40 metara i onda bi je *kurenat* jednostavno prirodnim putem odvukao na jednu ili drugu stranu. U slučaju da nema *kurenta*, teglenicu bismo dizalicom ili sajlama odvukli i tako otvorili prolaz za ratne brodove. To nije znao ni moj pomoćnik i desna ruka Emilio Lonić, kojeg je general Gotovina na sastanku pitao može li se to izvesti i neka iznese plan. Mogao je samo odgovoriti: 'Plan izvediv, a kako, zna samo moj zapovjednik', " prisjeća se Šimunić detalja pripreme mosta za Oluju. Nakon te zgode Lonić je molio Šimunića neka ga više ne šalje na sastanke.

GLAVNI PROJEKTANT MOSTA O BRANITELJIMA

O iznimnim postignućima grupe svjedočio je i projektant mosta Špiro Matošin. S divljnjem i poštovanjem iskazivao je zahvalnost braniteljima mosta, često ponavljajući kako nije mogao vjerovati da postoje tako hrabri ljudi i domoljubi kao oni koje je upoznao u obrani mosta: "Učinili ste ono na čemu bi vam zavidjeli e litne postrojbe HV-a, a u rekonstrukciji i održavanju i najmodernebrodogradilišta. Nad vodom i duboko pod vodom bili ste svoj na svome, kao ptica u zraku, a riba u vodi. Bio sam sretnik što sam sretoval takve ljudi i dao barem mali doprinos. Da vas nisam sreo, iako sveučilišni profesor, ne bih spoznao snagu i duh herojskog i duhovnog hrvatskog čovjeka."

Kao i njezin stariji vojni uzor VHS-2,
puška Hellion optimizirana je za kalibar
5,56 x 45 NATO standard SS109
(američki M855)

TEKST I FOTO
Dubravko Gvozdanović

STRELJAČKO NAORUŽANJE

Nakon *micro compact* pištolja H11 (Hellcat), hrvatska tvrtka plasirala je još jedan proizvod koji ima potencijal postati bestseler na američkom tržištu. Riječ je o polustrojnoj izvedbi hrvatske vojne jurišne puške VHS-2, od koje je ipak dijeli dosta važnih razlika

HELLION

NOVA PUŠKA IZ HS PRODUKTA

Nakon poduljeg čekanja, konačno je došao i taj trenutak! Odmah na početku 2022. godine američkom tržištu predstavljena je polustrojna (poluautomatska) izvedba hrvatske vojne jurišne puške VHS-2. Čekanje traje još od 2013., kad je HS Produkt tijekom splitskog sajma ASDA predstavio svoj drugi model puške VHS. Naime, zainteresirana je javnost odmah postavila upite vezane uz izlazak polustrojne, odnosno civilne inačice puške. Ipak, mnogi su se zapitali i zašto se odmah javilo toliko veliko zanimanje za relativno novo, tad još nedokazano oružje? To više jer je nova puška ugledala svjetlo dana u trenutku kad je *bullpup* konfiguracija oružja, a na čijem se konceptu temelje puške VHS, počela polako izlaziti iz fokusa većine vojnih krugova širom svijeta. Mnogi su tad mislili da je to kraj takvih konstrukcija oružja i da je HS Produkt odabralo pogrešnu strategiju. Pomno analizirajući problematiku vojnog pješačkog oružja i kretanja tržišta, HS Produkt ipak je odlučio krenuti protiv *mainstreama* te umjesto klasične konstrukcije nastaviti razvoj *bullpup* koncepta jurišne puške. Da je takva odluka imala smisla, vidjelo se u sve većim pritužbama vojnih krugova na slabu učinkovitost metka 5,56 x 45, standardnog kalibra NATO-a. Američka vojska, kao dominantna sila Saveza, počela je zbog čestih pritužbi tražiti alternativno oružje i kalibre. Prvi se smjer ogledao u pojačanim laboracijama postojećeg kalibra 5,56, a drugi u kompletnom novom oružju i novom, učinkovitijem kalibru. S logističke strane, jasno je da je uvođenje novog kalibra i novog oružja prilično zamršeno i ne toliko jednostavno, a ujedno zahtjeva previše vremena. S druge strane, razvoj novih laboracija

STRELJAČKO NAORUŽANJE

postojećeg kalibra 5,56 bio je nešto što se moglo obavljati u hodu. Upravo je zbog toga HS Produkt odlučio nastaviti *bullpup* konstrukciju jurišne puške. Dobro uočivši da problem ne leži u slabom balističkom potencijalu metka 5,56 x 45, već u puškama, u Karlovcu su se opredijelili za maksimalnu iskoristivost postojećeg službenog NATO-ova kalibra. Znali su da je za razvoj novog oružja i novog kalibra, a posebice njegovo usvajanje u službenu uporabu, potrebno minimalno 20 godina, te su odlučili "popuniti" takav vakuum adekvatnim oružjem, odnosno puškom. S jedne strane, nova je puška trebala zadovoljiti sve taktičke zahtjeve suvremenog vojnika, a s druge iskoristiti balistički potencijal kalibra 5,56 do maksimuma.

NEZGRAPNO ILI NEUČINKOVITO?

Problemi s kalibrom 5,56 počeli su se javljati tek nakon što su se u ratne operacije sve više počele uključivati specijalne postrojbe, u pravilu naoružane kompaktnjim oružjem od regularne vojske. Dakako, razlog uključivanja jest priroda sukoba, koji su se sve više počeli odvijati u urbanim sredinama i na bliskim udaljenostima. Većina pritužbi na učinkovitost kalibra 5,56 u pravilu je dolazila upravo od specijalaca, i to isključivo vezano uz učinkovitost američke puške M4 s čjom masovnijom uporabom i počinju problemi s kalibrom.

Usporedni prikaz ruhovata Helliona s vojnim modelom VHS-a. Uočljiva je razlika u izvedbi i dizajnu rukohvata, hrapavosti vanjske površine, redizajniranom braniku okidača, dizajnu okidača, koji je na Hellionu ravan. Vidljive su i razlike u izborniku paljbe

Opremanje ostalih postrojbi, rodova i grana puškom M4, kraćom inačicom standardne američke vojne puške M16, samo je dodatno istaknuto problematičnu učinkovitost kalibra. Zanimanje za pušku M4 naraslo je nakon Bitke u Mogadišu 1993. godine, ovjekovjećene u Oscarima nagrađenom filmu *Pad crnog jastreba* redatelja Ridleyja Scotta. Američki rendžeri tad su se žalili da su njihove puške M16 bile nezgrapne za uvjete borbe u kojoj su se bili našli. Pripadnici Delta Forcea u toj bitki bili su opremljeni puškama CAR-15: bio je to kolokvijalni naziv za tadašnje *commando* inačice pušaka M16 s kraćom cijevi, a prije pojave M4 standarda. Specijalci nisu imali takvih pritužbi. Nakon Somalije, američke snage provodeći globalni rat protiv terorizma sve intenzivnije počinju usvajati i koristiti skraćene inačice puške M16, polako se potpuno prebacujući na M4 standard. Zbog specifičnosti suvremenog ratovanja, standardne vojničke puške duljih cijevi postaju sve neprikladnije, dok su kraće, kompaktnej i lakše puške bolje za borbu u skučenim prostorima i transport postrojbi suvremenim sredstvima. Međutim, kraća cijev puške M4 donijela je, uz stanovite prednosti, i probleme s kalibrom 5,56, smanjujući mu učinkoviti domet i učinkovitost na cilju. U usporedbi s duljinom cijevi od 508 mm (20 inča) standardne puške M16, cijev puške M4 znatno je kraća i iznosi 368 mm (14,5 inča) u osnovnoj inačici. Toliko kratka cijev ne dopušta metku 5,56 x 45 da se u potpunosti "razmaše" i dostigne krajnji balistički potencijal, limitirajući mu učinkovitost na cilju do eventualno 150 m. To je posebno dolazilo do izražaja u Afganistanu, kad su zbog specifične odjeće (široke halje) pogodjeni pobunjenici nerijetko na-

Hellion (dolje) i VHS-2 (gore). Na prvi pogled puške djeluju jednako premda je očita razlika u spremniku koji je kod Helliona tipa AR-15, dok je kod puške VHS-2 umetnut originalni HS Produktov spremnik

stavljeni borbeno djelovanje. Smanjena izlazna brzina na ustima cijevi posljedično je smanjila i kinetičku energiju udara na cilj. Kad se tomu pridoda lako zrno koje nerijetko mijenja smjer kretanja prilikom pogotka čak i u najmanju i najmekšu zapreku, jasno je zašto su pritužbe na učinkovitost kalibra 5,56 postale sve žešće.

PRKOŠENJE TRENDU

Pravilno procijenivši gdje je problem, HS Produkt ponudio je rješenje u vidu jurišne puške VHS-2 *bullpup* konstrukcije, premda je time prkosio trendu vraćanja klasičnom dizajnu vojnih jurišnih pušaka. Osnovna je ideja vodila bila napraviti pušku dovoljno kompaktну da bude pogodna za borbu u skućenim urbanim sredinama i borbenim djelovanjima iz svih vrsta vozila, a koja bi ujedno maksimalno iskoristila balistički potencijal službenog kalibra 5,56 NATO. *Bullpup* konstrukcija činila je pušku VHS različitim od svih dodatašnjih oružja s kojima se u operativnoj uporabi susretao i rukovao prosječan hrvatski vojnik. Zatvarač, mehanizam za okidanje (osim, naravno, okidača i prijenosnih "poluga") i spremnik (nužno ne mora, ali u većini slučajeva jest) smješteni su iza rukohvata, za razliku od klasičnih konstrukcija kod kojih su ti dijelovi ispred rukohvata. Na prvi je pogled takve puške najlakše vizualno prepoznati upravo po spremniku, na principu: *bullpup* – spremnik iza rukohvata; klasična konstrukcija – spremnik ispred rukohvata.

Da je HS Produkt dobro odabralo, vidljivo je i na tržištu: puška VHS-2 usvojena je kao službena jurišna puška hrvatske vojske i policije. Usto, službena je puška vojski Irlaka, Kameruna (specijalna postrojba B.I.R.), Toga, albanske

SUPERBRZA ZAMJENA SPREMNIKA – POTREBA ILI MIT?

Kad se govori o usporedbi pušaka *bullpup* i klasične konstrukcije, uvijek će postojati pobjornici jednog ili drugog koncepta i žučne rasprave o tome koji je koncept bolji. To je sasvim razumljivo. No, kad govorimo o balističkom potencijalu dviju platformi jednake ukupne duljine, tu kompromisa nema i *bullpup* uvijek izlazi kao pobjednik. Ne postoji klasičan dizajn koji će uspjeti na jednakoj ukupnoj duljini oružja postići bolju balističku iskoristivost metka od *bullpupa*. U smislu kompaktnosti, i tu je *bullpup* pobjednik. Dovoljno je samo uzeti za primjer belgijsku kratku strojnici P90, koja svojim rješenjima gazi bilo koju klasičnu konstrukciju konkurentnog oružja. S druge strane, najčešća navodno opravdana primjedba *bullpup* konstrukciji jest sporost u taktičkim držovima, koja se ponajviše ogleda u sporijoj zamjeni spremnika. No, pitanje je je li to zbilja toliko velika mana, odnosno, treba li nam takva brzina? Nju uobičajeno viđamo na IPSC-ovim natjecanjima u praktičnom streljaštvu i na YouTubeu. Puno se rjeđe viđa kod pripadnika specijalnih postrojbi koji u načelu i jedini realno upotrebljavaju takvo oružje. Autor teksta siguran je da "superbrzina" nije potrebna. Kad iskreno porazgovirate s pripadnikom specijalne postrojbe, reći će vam isto. U bilo kojoj taktičkoj radnji postupanja vojnih ili policijskih specijalnih postrojbi radi se skupno. Ovisite od suborcima, kao što i oni ovise o vama. Pravilno uvježbani timovi nikad neće dopustiti da svi isprazne oružje u istom trenutku. Jednostavno rečeno: dok vi zamjenjujete spremnik, kolege vas štite i obratno. Da ne spominjemo kako ćete, ako je moguće, u borbi prvo uzeti zaklon pa zamijeniti spremnik, a procijenite li da i tad nemate vremena, izvršit ćete tranziciju na pištolj i slično. Zamijeniti spremnik za manje od dvije sekunde (iznimno, iznimno brzo i rezervirano isključivo za natjecateljsku IPSC opremu), ili za tri sekunde, ne mijenja ništa osim što vas pritišće da budete superbrzi, a vama ne donosi ništa korisno. Brza je zamjena spremnika prednost isključivo na IPSC natjecanjima. U borbi puškama zapravo ne trebate toliku brzinu. I kad ne trebate toliku brzinu, onda mana *bullpup* konstrukcija oružja u smislu taktičkih radnji odjednom više nije mana. Ipak, to je neka druga tema, koja zasluguje podrobniju obradu. No, svakako valja napomenuti da je sve ono što ćete u bespućima interneta pronaći kao mane *bullpup* dizajna, HS Produkt više nego uspješno riješio svojom puškom VHS-2.

Spremniči koji se mogu rabiti na Hellionu. Slijeva: originalni VHS-2 spremnik (potrebno je zamijeniti uvodnik spremnika na puški), aluminijski AR-15 spremnik i najnoviji Magpulov spremnik za AR-15/M16/M4 standard

Foto: Tomislav Brandt

specijalne policijske postrojbe, nekih specijalnih policijskih postrojbi iz Bosne i Hercegovine (Livno, Zenica)... Taj uspjeh nikako nije zanemariv uzme li se u obzir da je došao u nepovoljnem trenutku za *bullpup* oružje, čiji je zenit bio 1970-ih i 1980-ih. Unatoč početnoj skepsi određenih stručnih krugova, HS Produkt uspio se nametnuti svojom vizijom te je njegova puška uz izraelski Tavor jedina koja je *bullpup* konceptom oružja zadnjih godina zauzela znatan dio vojnog tržišta. Nije zanemariv ni podatak da je puška VHS-2 (u "francuskoj" F izvedbi) među tridesetak ponuđenih konstrukcija oružja došla u samo finale izbora za novu jurišnu pušku francuske vojske, na kojem je zauzela drugo mjesto iza njemačke puške HK 416.

AKTUALNI KONCEPT

Kad je riječ o *bullpup* dizajnu, treba napomenuti da je njegova uporaba dokazala da nije posrijedi tek avantgarda i pomodarstvo iz 1970-ih: koncept je i dalje aktualan. Jedan od preostalih dvaju kandidata za buduće službeno lako pješačko oružje američkog OS-a po programu NGSW (Next Generation Squad Weapon) jest grupa tvrtki koju okuplja True Velocity, a u kojoj je i General Dynamics i Beretta. Njihov projekt ozna-

**Eric R. Poole,
glavni urednik
američkog časopisa
Guns & Ammo,
testira Hellion na
streljištu "Jamadol"
u Karlovcu**

čen je oznakom RM277 i sastoji se od *bullpup* platforme (puška i laka puškostrojnica na istoj platformi) te streljiva kalibra 6,8 mm s čahurom od kompozitnog materijala (polimera). Osnovni su aduti skupine tvrtki dulja cijev na jednakoj ukupnoj duljini i samim tim povećanje početne brzine ispaljenog projektila uz potentniji barut metka. Podatak o finalu izbora za pušku najmoćnije vojske svijeta pokazuje da *bullpup* nije odbačen koncept, štoviše, mnogi smatraju da je njegov potencijal puno veći od klasičnog dizajna puške. Cilj programa NGSW jest povećanje učinkovitosti pješačkog oružja uz istodobno smanjenje ili zadržavanje ukupne mase i kompaktnosti koja bi omogućavala veću operativnost i pokretljivost vojnika. Jedno od rješenja jest zadovoljavajuća duljina cjevi na kompaktnoj platformi, koju može omogućiti jedino *bullpup* konstrukcija.

Nadalje, na vojno-policajskom i civilnom tržištu u zadnje se vrijeme nudi sve više *bullpup* oružja. Osim jurišnih i snajperskih pušaka te borbenih sačmarica, tu su čak i konverzizijski kompleti za pištolje koji klasične pištolje pretvaraju u *bullpup* oružje. Dobar je primjer META Tactical APEX – Series Carbine Conversion Kit, predstavljen na nedavnom Shot Show-u u Las Vegasu.

Potpuna ambidekstralnost, uključujući selektivno izbacivanje čahura, mogućnost pucanja s oba ramena, modularnost i kompaktnost uz futuristički Sci-Fi dizajn samo su neke od značajki koje su dovele do iznimno velikog zanimanja javnosti za civilnu inačicu puške VHS-2.

DOJMOVI IZ AMERIKE

Dakle, sredinom siječnja ove godine američka se javnost upoznala s Hellionom, polustrojnom civilnom inačicom borbeno dokazane hrvatske vojne jurišne puške VHS-2. Dok je za Amerikance to bila prvorazredna novost, iz Hrvatske su se čuli stanoviti glasovi zavisti. Naime, Hellion je namijenjen ponajprije američkom tržištu i proći će još

STRELJAČKO NAORUŽANJE

nekoliko mjeseci dok se ta puška ne počne prodavati na europskom, pa samim tim i hrvatskom tržištu.

Dok su američki stručni mediji s velikom dozom oduševljenja popratili Hellion, u domaćem su se "dvorištu" zainteresirani stručni i poslovni krugovi nastojali zadovoljiti tek pokojim domaćim vijestima i izvješćima. Većina njih bila je poslovično štura, a uglavnom su prenosili dojmove s američkih portala i YouTube kanala. Zbilja, od 14. siječnja u dobro osmišljenoj marketinškoj kampanji američki internetski portalni "gorjeli su" od priloga o Hellionu. Većinom su se prenosili dojmovi i tržišni potencijali najnovije puške Springfield Armoryja, tvrtke koja je HS Produktov partner, uvoznik njegovih proizvoda u SAD. Tipično za Amerikance, tu i tamo su stidljivo, moramo priznati i više nego inače, onako usput spominjali i HS Produkt kao proizvođača, i to većinom u kontekstu proizvođača vojničke puške VHS-2, čija je Hellion izvedenica. Generalno gledajući, Hellion je stekao simpatije stručne javnosti koja mu optimistično predviđa budućnost. Recenzije, iako mnoge sadrže podosta stručnih pogrešaka, nominalno su pozitivne. To je izvanredno s obzirom na američku nesklonost *bullpup* dizajnu. Pozornost tamošnjih korisnika i ljubitelja oružja okrenuta je domaćoj *Black Rifle* puški, kako kolokvijalno nazivaju puške izrađene na temelju Stonerove puške AR-15. Recenzije koje odskaču u smislu stručnosti i objektivnosti dolaze od novinara iz skupine koja je prije pola godine imala priliku isprobati i testirati Hellion u Hrvatskoj. Upoznali su se i s iskustvima Hrvatske vojske (Zapovjedništvo specijalnih snaga) te MUP-a (ATJ Lučko) u rukovanju puškom VHS-2. Tako su mogli pobliže upoznati sve prednosti i mane dizajna koji je implementiran i u Hellion, polustrojnu civilnu inačicu puške VHS-2. Na temelju njihovih iskustava slobodno možemo zaključiti da Hellion odskače od ostalih *bullpup* pušaka, i to po kvaliteti uporabljenih materijala i jednostavnosti konstrukcije. Velika je prednost

Gore je plinski blok vojnog modela VHS-2, a ispod plinski blok Helliona. U prednjem je dijelu cijev na puški VHS-2 rebrasta radi boljeg hlađenja s obzirom na mogućnost rafalne paljbe

i modularnost dizajna s naglaskom na prilagodljivosti pojedincu, što u kombinaciji s dobrom balansom daje Hellionu i sportsko-natjecateljski potencijal.

ISTA, A RAZLIČITA

Kao i njezin stariji vojni uzor VHS-2, puška Hellion optimizirana je za kalibar 5,56 x 45 NATO standard SS109 (američki M855), što znači da je korak uvijanja žljebova 1 : 7 (177,8 mm) primarno namijenjen stabiliziranju zrna mase 62 grama. Duljina cijevi iznosi 410 mm (neznatno više od 16 inča), dok je ukupna duljina sa sklopljenim kundakom 708 mm. Zbog određenih konstrukcijskih razlika Hellion je lakši od VHS-a 2 s ukupnom masom od 3,62 naprema 3,75 kg.

Od mnogih pitanja koja zanimaju hrvatsku javnost najčešće je: "Hoće li se puška pod istim imenom moći kupiti i u Europi, pa samim tim i u Hrvatskoj?" Dakle, Hellion je isključivo marketinški naziv za polustrojnu civilnu inačicu vojne puške VHS-2 namijenjenu prodaji na američkom tržištu. Jednaka će se puška na tržištu izvan SAD-a prodavati pod imenom VHS-2S. S vremenom i, naravno, uz poboljšanja i inovacije, puška bi se trebala i nadograđivati, no načelno neće biti razlike između modela za američko od onog za europsko tržište.

Nadalje, ključno je pitanje koje mnogi postavljaju od američke promo-

Još jedan prikaz plinskih blokova obiju pušakai prednjih obloga cijevi. Uočljiva je razlika u dizajnu obloga cijevi Helliona, koji je opremljen M-LOK utorima za prihvata dodatne opreme

STRELJAČKO NAORUŽANJE

cije: "Jesu li Hellion i VHS-2 jednake puške koje se samo razlikuju po režimu paljbe ili postoje neke druge razlike?" Kratko i jasno: polustrojni Hellion i vojni VHS-2 nisu jednake puške. Iako imaju mnoge sličnosti i većina im je dijelova jednaka, one se znatno razlikuju te mnogi dijelovi nisu zamjenjivi. Kako bismo stekli bolji uvid u različitosti tih dviju pušaka, napravili smo temeljit pregled prije nego što smo proveli pucački test.

Hellion je polustrojna izvedba vojne puške VHS-2 i znatno se razlikuje od vojnog modela. Radi na jednakom principu posudbe plinova s kratkim trzajem klipa, no dizajn plinskog bloka/sklopa sasvim je drugačiji te nije zamjenjiv. Za razliku od vojnog modela, plinski cilindar, klip i opruga manjih su dimenzija. Klip je kraći, a i opruga čija je sila manja od opruge na vojnom modelu. Plinski blok redizajniran je i ima ventil s dvije pozicije: N pozicija za normalan polustrojni rad, te S pozicija za rad s prigušivačem. Kako je plinski blok redizajniran, logično je da su i dosjedi na ručici za nošenje odnosno ciljničkoj platformi redizajnirani pa nisu zamjenjivi s vojnim modelom, baš kao ni cijeli sklop plinskog cilindra i klipa. Zbog navedenog je promjene doživio i vrh nosača zatvarača koji dosjeda na plinski klip i razlikuje se od onog na osnovnom vojnom modelu. Samim tim, nova je i povratna opruga, koja je manje

**Rastavljeni plinski cilindar s klipom.
Kod Helliona (s donje strane)
plinski cilindar, klip
i opruga znatno
su manji nego kod
vojnog modela**

sile te kraća. Zbog tih je promjena olakšano punjenje i pražnjenje oružja.

RJEŠENJA S "FRANCUSKE" INAČICE

Mehanizam za okidanje izведен je u obliku zasebnog modula kao i na vojnem modelu. Tu se radi o polustrojnem mehanizmu bez mogućnosti brzometne paljbe, no to nije i jedina razlika. Za razliku od mehanizma za okidanje na vojnem modelu koji je od polimera, na Hellionu je metalni, po uzoru na "francuski" (F) model puške VHS-2. To je rješenje pomoglo da se u redizajnu s okidačem, koji je ravan za razliku od ovalnog na vojnem modelu, izbjegne efekt razvlačenja tipičan za vojni model. Upravo zbog toga na Hellionu je lakše osjetiti okidač i strijelac prilikom okidanja može okidač dovesti na "koljeno" te lakše izvršiti okidanje i otpратiti hitac, a i "reset" se lako dovede do početnog koljena. Tako je izbjegnuta potreba za pretjeranim otpuštanjem okidača, a samim tim i dugog puta povlačenja okidača kod okidanja sljedećeg metka. Izbornik paljbe prilagođen je polustrojnom radu i ima dva položaja: "zakočen" i "otkočen", koji je ustvari paljbeni položaj. Nadalje, velika je razlika u odnosu na vojni model vidljiva i na zatvaraču, koji ima inercijski osigurač udarne igle, što je također jedna od značajki F modela puške VHS-2. Tim se rješenjem i teoretski sprečava svako neželjeno opaljenje inercijom, odnosno zbog pada oružja, a kad je oružje zapeto i spremno za opaljenje. Kako je puška izrađena od visokokvalitetnih polimernih obloga, kundaka i rukohvata, oni se zajedno drže spojeni metalnim osovinama (*captive pins*), te su, za razliku od vojnog modela, neodvojivi od tijela puške. Takvo je rješenje iznimno korisno jer nema mogućnosti gubljenja malih dijelova (osovina) prilikom rasklapanja i sklapanja oružja.

**Pogled na nosače
zatvarača sa
zatvaračem
i module
mehanizma za
okidanje. Slijeva
je nosač zatvarača
i mehanizam za
okidanje Helliona.
Uočljiva je razlika
u prednjem dijelu
nosača zatvarača i
samom mehanizmu
za okidanje koji je
na Hellionu izrađen
od metala**

Ostale se razlike ogledaju u kozmetičkoj prilagodbi vojnog modela civilnom tržištu, koje je u pravilu "razmaznjenje" od vojnog. Američka praksa upućuje na to da civilni korisnici vatrene oružja prilagođavaju svoje oružje sebi, nadograđuju ga *custom* dijelovima i opremaju različitim optoelektroničkim cilnjicima te dodatnom opremom. Uz NATO STANAG 4694 ciljničku platformu kompatibilnu s M1913 Picatinny standardom, Hellionova ručica za nošenje je, za

Stražnji prikaz nosača zatvarača Helliona i vojne puške VHS-2.
Zatvarač Helliona opremljen je inercijskim osiguračem udarne igle

Natpis Hellion s logotipom i imenom proizvođača utisnut je na lijevu stranu kućišta puške, ispod obrazine, na mjestu originalnog smještaja naziva vojnog modela i serijskog broja

VRAŽIĆAK IZ HRVATSKE

HS Produkt odavno surađuje sa Springfield Armoryjem i za posebno američko tržište odlučio je primijeniti posebna označavanja. Kako se prosječni Amerikanac teško mogao identificirati s oznakom HS, tako se teško može identificirati i s oznakom VHS, posebice ako bi trebao izgovoriti značenje pokrate. Imajući to na umu, a slijedom uspjeha pištolja Hellcat na američkom tržištu, odlučeno je da se jednakom logikom označi i nova puška te je ona dobila naziv Hellion. Nakon "pahlene mačke", iz Hrvatske je putem Amerike isporučen i "vražićak", što bi bio Hellion u slobodnom prijevodu na hrvatski jezik. Međutim, radi se o američkoj izvedenici nastaloj pod utjecajem izgovora početnog *hell-*, od škotske riječi *hallion*, koja se odnosi na nevažnu osobu. Iako ta škotska riječ potječe iz kasnog XVIII. st., njezino je točno podrijetlo i dalje zagonetka. U američkom engleskom *Hellion* se može odnositi na bilo koju osobu sklonu nepodopštinama, no posebno se koristi prilikom opisivanja ponašanja djece (pa onda takva osoba ne može biti *vrag*, nego *vražićak*).

razliku od VHS-ove na 12 sati, opremljena prednjom oblogom cijevi s po tri M-LOK utora na 3,6 i 9 sati. Na današnjem je tržištu M-LOK najtrženiji standard za ugradnju dodatne opreme. Tvorničko opremanje Picatinny šinama sve više izlazi iz uporabe i postaje stvar izbora, a većina se proizvođača okrenula alternativnim rješenjima poput M-LOK-a.

POGREŠNA INFORMACIJA O SPREMNICIMA

Kako bi korisnicima dodatno omogućili prilagodbu puške, rukohvat je odvojiv i na pušku se može ugraditi bilo koji tip AR-15 rukohvata što je odlično rješenje s obzirom na izvanrednu ergonomiju i popularnost tih rukohvata, a ujedno i naviknutost američkog kupca na njih. Uz tijelo puške pričvršćen je inbus vijkom koji se jednostavno može odvrnuti ključem kroz šuplje tijelo rukohvata. Rukohvat na Hellionu razlikuje se geometrijom, oblikom i hravapošću protiv proklizavanja od rukohvata na vojnog modelu. U Karlovcu su uzeli u obzir i sve veću popularnost različitih škola borbeno/taktičkog pucanja i njihovih disciplina nošenja oružja s pomoću različitih *slingova*. Stoga je, kako bi udovoljio zahtjevima takvih kupaca, HS Produkt s lijeve i desne strane puške ugradio po tri QD utora i to na prednjoj oblozi cijevi, u stražnjem dijelu ručice za nošenje ispod stražnjeg ciljnika te na kundaku. To uz standardna četiri linka čini ukupno deset pozicija na koje se može postaviti remen puške. Za američko tržište Hellion se ispo-

ručuje s uvodnikom spremnika predviđenim za prihvatanje spremnika AR15/M16/M4, što je sasvim razumljivo s obzirom na veliku popularnost i kritičnu masu posjednika nekog od oružja baziranog na AR-15 konstrukciji. HS Produkt ne proizvodi spremnike AR-15 tipa i plan je da se za ostatak tržišta nudi opcija s uvodnikom za originalne spremnike puške VHS-2, dakako, kapaciteta koji su u skladu s propisima zemlje krajnjeg korisnika. No uporaba bilo kojeg od tih dva tipa spremnika neće biti problem jer je dovoljno samo zamijeniti uvodnik, staviti odgovaraju-

Slika pogodaka prvih pet (mala fotografija)
i svih deset metaka ispaljenih iz Helliona na pištoljsku R50 metu s udaljenosti od 100 m. Ciljnici mehanički, podjeljeni 1/2. Točka ciljanja centar crnog kruga. Uporabljeno streljivo S&B SS109

ći za određeni tip spremnika i puška će raditi bez problema. Kad već pišemo o spremnicima, valja napomenuti da se na američkim portalima i kanalima na YouTubeu sustavno provlači dezinformacija da puška VHS-2 koristi spremnike njemačke jurišne puške Heckler & Koch G36, što nije točno. HS Produkt razvio je vlastite originalne spremnike i oni nikako nisu spremnici puške G36. Vjerojatno je (dez)informacija proizšla iz običnog *copy/paste* načina prenošenja, tako da je ustvari postala lažnom činjenicom (*fake fact*). To je netko vjerojatno zabunom plasirao u medije jer su spremnici vizualno slični, prozirni i čak imaju kopče za spajanje, no ne radi se o jednakim spremnicima.

PAKLENA PRECIZNOST HELLIONA

Kako bismo se i osobno uvjerili u preciznost Helliona, a ne samo prenosili informacije s američkih portala, eksku-

STRELJAČKO NAORUŽANJE

zivno za Hrvatski vojnik isprobali smo pušku na strelištu. Nažalost, tog dana nije bilo moguće pucati na udaljenosti većoj od 100 m pa je izbor pao na testiranje pucanjem na pištoljsku metu R50 na maksimalnoj mogućoj udaljenosti. Hellion je, kao i vojna puška VHS-2, opremljen *flip up* mehaničkim cilnjicima s mogućnošću podešavanja po pravcu i visini. Stražnji ciljnik s podjeljcima do 500 m služi za korekciju pogodaka po pravcu, dok prednji ciljnik tipa "nož" služi za korekciju pogodaka po visini. U sklopljenom položaju ciljnici su fiksirani i poravnani sa šinom namijenjenom za ugradnju dodatne opreme, posebno optoelektroničkih cilnjika. Da bi se aktivirali, dovoljno je pritisnuti gumb ispred ciljnika s gornje strane da iskoče iz ležišta i poravnaju se s osi cijevi. Svaki ciljnik aktivira se zasebno i ostaje čvrsto fiksiran. Da bi se sklopili, dovoljno je ponovno stisnuti gumb i spustiti ciljnice u ležeći položaj. Kako nas je upravo i zanimala preciznost puške na čistoj mehaničkoj razini, odlučili smo ne rabiti optičke ciljnike ni ciljnike s crvenom točkom. Za gađanje na 100 m pištoljska meta R50 pravi je izazov. Ciljanje je otežano s obzirom na to da prednji ciljnik prekrije crni krug na meti, koji se inače proteže na sedam do deset zona. Pušku nismo upucavali na streljački način gdje se cilja u podnožje crnog kruga, već onako kako je puška upucana u tvornici. Tamo kamo ciljaš – tamo pogodak treba biti. Stražnji smo ciljnik ostavili na podjeljku 1/2, što znači gađanje na 100 i 200 m. Tvorničko okidanje na Hellionu nije sportsko i za precizno je gađanje dosta tvrdo, no konzistentno je – a to je i najbitnije. Mogućnost dovođenja okidača na "koljeno" po našem je mišljenju prednost, jer je eliminirala "osjećaj rastezljivosti" kakav se nalazi na mehanizmu za okidanje na vojnog modelu. Prvih pet ispaljenih metaka pokazalo je odličnu grupaciju u crnom krugu s malim otklonom prema lijevo na 10 i 11 sati. Od pet metaka tri su bila u osmici, jedan u devetki i jedan u desetki. Sljedećih sam pet metaka pokušao korigirati malom korekcijom ciljničke točke udesno jer su mi oči stvarale sjenu prema lijevo, no opet sam tri metka stavio u osmicu, a dva u devetku. I tu je mojem preciznom pucanju bio kraj, jer za moj je ukus i to jednostavno previše. Zaključno, Hellion je pakleno precizan, uostalom, jednakno kao i vojni model VHS-2 koji je ustvari i poznat po vrhunskoj preciznosti. Nadalje, posebno nas je zanimalo može li Hellion biti iskoristiv kao natjecateljska puška u praktičnom streljaštvu. Testiranje smo provodili na udaljenostima od 10 do 50 metara pucajući "dubletama" ili smo jednostavno radili vježbe sa šest brzih metaka. Puška je brza i stabilna i pogodak se s lakoćom smjesti u željenu zonu. Gotovo sam siguran da će se prava vrijednost Helliona pokazati s *custom* dijelovima i novim sportskim sustavima okidanja, koji će se vrlo brzo pojaviti na tržištu. Kako Hellion, uostalom kao i VHS-2, ima *non reciprocating* ručicu za punjenje koja se ne miče tijekom pucanja, strijelac bez straha može odabrati hvat kakav želi, uključujući i postavljanje prstiju iza ručice bez bojazni da bi ga mogla udariti i ozlijediti. Možda se nekomu danas to ne čini kao detalj koji bi trebalo isticati, jer se radi o standardu na suvremenim puškama, to jednostavno nije tako. Hvaljena Heckler & Kochova puška G36 nema tu mogućnost, a nema je niti SCAR, da ne spominjem francuski

Famas i po mojem mišljenju vjerojatno najlošiju suvremenu jurišnu pušku, britansku SA80.

LJESTVICA JE OPET PODIGNUTA

Pojavom Helliona civilno je tržište dobilo izvanrednu platformu i oružje pogodno za nadogradnju. Posebice se to odnosi na kupce zasićene konstrukcijama baziranim na puški AR-15. Za one koji žele novo iskustvo, drugačije od onoga na koje su navikli, Hellion je odličan izbor. Puška je iznimno precizna i učinkovita, a za razliku od platformi M4, korisniku daje znatno veću mogućnost iskorištavanja balističkog potencijala kalibra 5,56 x 45 odnosno .223 Remington. Uz sve prednosti koje je VHS-2 donijela na vojno tržište, Hellion je dodatno podigao ljestvicu *user friendly* oružja. Ako ste dešnjak i puška vam je predviđena da izbacuje čahure na desnu stranu, bez ustručavanja možete pucati s lijevog ramena: nema bojazni da će vam se prazne čahure zabititi u lice i razbiti zube. Dizajn obrazine i posebno prilagođen deflektor čuvaju lice strijelca od udara vrućih i oštih čahura. Ako ste ljevak, ne treba vam pomoći stručnog osoblja odnosno puškara, već u nekoliko jednostavnih ko-

Hellionov serijski tvornički broj, za razliku od vojnog modela, nalazi se s lijeve strane kućišta puške neposredno iza rukohvata

raka i za nekoliko minuta možete svoj Hellion preraditi da izbacuje čahure na lijevu stranu. Za to vam nisu potrebni specijalni alati ni pričuvni dijelovi. Ako ste pak krupne građe, puška ima ugrađen podešavajući kundak s pet različitih pozicija kako bi krajnjem korisniku omogućila optimalan hvat i položaj za pucanje. Velika varijabilnost podešavanja kundaka omogućava strijelcu da, bez obzira na tjelesnu visinu i građu, pušku najbolje prilagodi svojim potrebama. Spomenute ergonomski oblikovane obrazine korisniku ne izazivaju nelagodu tijekom pucanja, posebice brzometne paljbe u stresnim uvjetima kad obično nema priliku idealno namjestiti pušku u zgib ramena te zauzeti udoban i pravilan položaj. Ako bismo pokušali istaknuti važne prednosti Helliona, to bi bila kompaktnost, modularnost, pouzdanost, preciznost, potpuna ambidekstralnost te, u konačnici, jednostavno održavanje.

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Pred najpoznatijim višenamjenskim vojnim helikopterom još su desetljeća učinkovite i pouzdane uporabe. Toga su svjesni i Amerikanci, koji njegovu moguću zamjenu traže među sasvim novim i revolucionarnim tipovima letjelica koje zapravo i nisu helikopteri

BLACK HAWK JOŠ DUGO NA VRHU

TEKST

Marin Marušić

Black Hawk danas je najbrojniji i najznačajniji vojni višenamjenski helikopter zapadnog podrijetla. Jedini mu je svjetski pandan sovjetski/ruski Mil Mi-8/17. U osnovnim se inačicama za *crnog jastreba* najčešće vežu dvije oznake: S-70 i UH-60, koju mu je po uvođenju u operativnu uporabu dala Američka kopnena vojska. Danas se u tridesetak zemalja koristi više od 4100 helikoptera serije Hawk koji izvršavaju različite misije. Od tog broja više od 1400 pripada aktualnoj trećoj generaciji osnovnih inačica višenamjenskih helikoptera Black Hawk. Neke od glavnih uloga koje uspješno izvršavaju uključuju prijevoz postrojbi i osoblja, prijevoz unutarnjeg i vanjskog tereta, sanitetski prijevoz, borbene misije, potporu specijalnim operacijama, traganje i spašavanje te gašenje požara. Take sposobnosti vrijede za osnovnu inačicu te letjelice, ne računajući i visokospecijalizirane inačice za američku mornaricu i Obalnu stražu (Seahawk i Jayhawk) te zrakoplovstvo (Pave Hawk). Put do uspjeha *crnih jastrebova* tvrtke Sikorsky počeo je 1972., kad je Američka kopnena vojska raspisala natječaj UTTAS (Utility Tactical Transport Aircraft System), odnosno višenamjenski taktički transportni zrakoplovni sustav. Bilo je jasno da će glavna svrha tog sustava biti zamjena za danas legendarni helikopter UH-1 Huey, koji je odigrao veliku ulo-

Foto: US Army / Senior Airman Sean Madden

Hrvatsko ratno zrakoplovstvo imat će u operativnoj uporabi UH-60M ili Mike – najmoderne i najnaprednije osnovne inačice Black Hawka. Na njih se oslanjaju i brojne druge specijalizirane i međunarodne inačice

SIKORSKY UH-60M BLACK HAWK

Duljina (trup)	15,2 m
Visina	3,8 m
Promjer glavnog rotora	16,4 m
Promjer repnog rotora	3,4 m
Motori x 2	GE T700-GE-701D
Maks. snaga motora (ukupno)	3850 KS*
Krstareća brzina	280 km/h
Masa (prazan)	5680 kg
Standardna op. masa	8800 kg
Maks. poletna masa	9980 kg
Maks. teret (unutarnji)	1450 kg
Maks. teret (vanjski)	4080 kg
Posada	2+2
Broj ukrcanih vojnika	11
Standardno naoružanje	dvije strojnica 7,62 mm

* unutar 30 minuta

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Foto: US Army / Capt Tyson Friar

gu u Vijetnamskom ratu. Sve njegove dobre značajke, poput nosivosti, brzine i doleta, trebalo je podignuti na još višu razinu, dok su nedostaci trebali biti uklonjeni. Ponajviše se tražila veća sposobnost preživljavanja i veća otpornost na eventualnu protivničku vatru. Kroz nešto više od četiri godine razvoja, od kolovoza 1972. do prosinca 1976., taj je cilj ostvaren i donio je Sikorskom pobjedu na natječaju.

PRVA OČEKIVANJA NA GRENADI

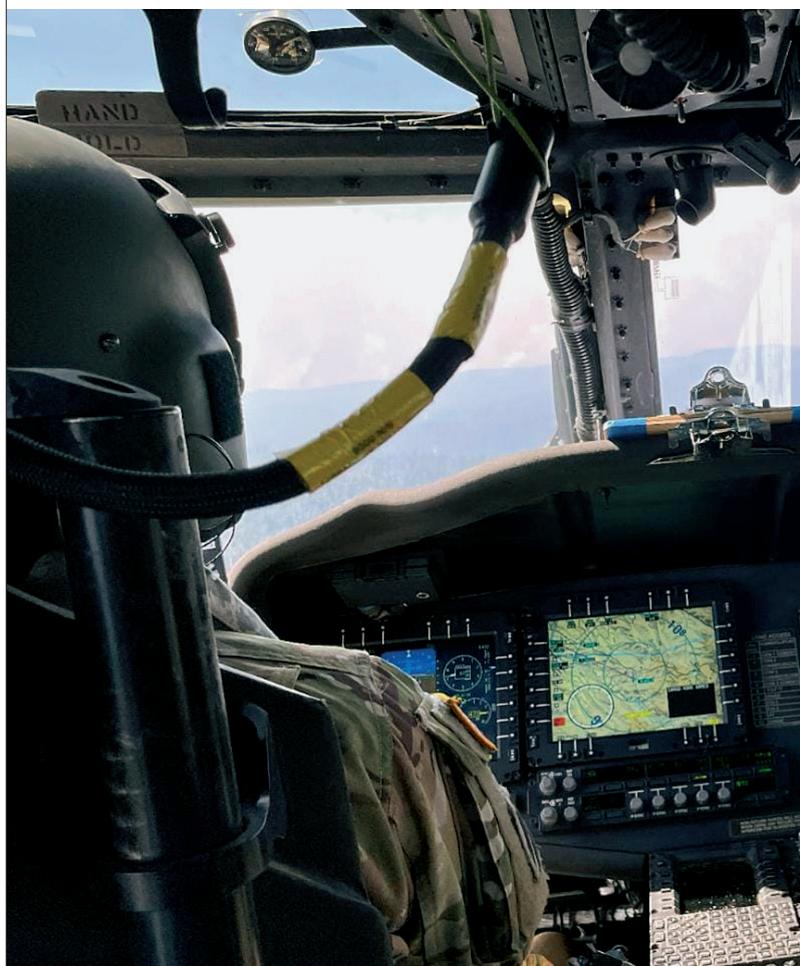
Kod helikoptera je primijenjeno više važnih i naprednih tehnoloških rješenja, poput elastomernih ležajeva glave glavnog i repnog rotora, za koje nisu trebala maziva i bili su tada najučinkovitiji na svijetu. Pogonska skupina sastojala se od turboosovinskih motora tvrtke General Electric T700-GE-700 posebno razvijenih za potrebe programa UTTAS. Velika pažnja posvećena preživljavanju u borbi ogledala se u značajnoj primjeni balističke zaštite (na nekim mjestima čak do razine kalibra 23 mm), razvoju reduktora motora koji su mogli raditi bez maziva znatno više od traženih 30 minuta i primjeni sustava prigušenja infracrvenog odraza letjelice. U osnovnoj konfiguraciji, uz tri člana posade helikopter je mogao prevoziti 11 opremljenih vojnika, u slučaju hitne potrebe 20 vojnika ili s manjim preinakama četiri do šest osoba na ležajevima u sanitetskom prijevozu. Prilikom pripreme eksperimentalnog helikoptera za serijsku

Helikopter HH-60M Američke kopnene vojske inačica je helikoptera UH-60 namijenjena sanitetskom prijevozu. S obzirom na misiju opremljena je dodatnom opremom za spašavanje i medicinsku pomoć te FLIR sustavom

proizvodnju, promjenom dizajna masa letjelice smanjena je za oko pola tone kako bi se osigurao prostor za instalaciju buduće opreme. Prvi serijski proizvedeni primjerak helikoptera UH-60A postao je operativan sredinom 1979. godine unutar 101. zračnodesantne divizije Američke kopnene vojske. Neka je od očekivanja novi helikopter opravdao relativno brzo, 1983. tijekom operacije Urgent Fury, tj. američke vojne intervencije na Grenadi. Od 1976. do 1989. serijski je proizvedeno oko 1000 helikoptera inačice UH-60A, koji su većinom isporučeni zrakoplovnoj komponenti Američke kopnene vojske.

Na osnovi iskustava iz prvog desetljeća operativne uporabe osnovne inačice razvijena je poboljšana UH-60L (Lima), čija je proizvodnja počela 1989. godine. Najveća promjena bili su novi turboosovinski motori T-700-GE-701C maksimalne snage 1662 KS svaki, zajedno s pratećom elektroničkom nadogradnjom. Sam rotorski sustav nije bio promijenjen, ali dodan je novi glavni reduktorski sustav (Improved Durability Main Gearbox – IDGB) veće izdržljivosti i trajnosti. Od 1989. novost je bio i sustav HIRSS (Hover Infrared Suppression System), koji je služio za hlađenje ispušnih plinova, a time i dodatno smanjivanje infracrvenog odraza helikoptera. Snažnijim pogonom dodatno je povećana maksimalna masa tereta koji se podiže na teretnoj kuki i to za 450 kilograma. Osim novih pogonskih sustava, ugrađena je poboljšana repna greda i stabilizator, a ojačan je sustav letnih

Digitalna kabina s četiri višenamjenska prikaznika kod treće je generacije ili inačice Mike zamjenila brojne analogne pokazivači koji su postojali kod starijih Black Hawkova

MEĐUNARODNI S-70I/M

Sikorsky je 2007. preuzeo tvrtku PZL Mielec, poljskog proizvođača zrakoplovne tehnike. Poljaci su do 2009. isporučivali dio kabine Black Hawka, da bi potom bila pokrenuta proizvodnja i sklapanje cijelih helikoptera. Jedan od glavnih faktora i motiva bili su manji troškovi, ali i visoka kvaliteta proizvodnje u Poljskoj. Tako je nastao i helikopter oznake S-70i, temeljen na inačici UH-60M koja se i dalje proizvodi isključivo u SAD-u. Novi S-70i dijeli sve glavne značajke s Mikeom, no svojim je modularnim dizajnom prilagođeniji manjim narudžbama sa specifičnim korisničkim zahtjevima. U ponudi je opremanje u skladu s nekoliko tipova misija, i to desecima vrsta različitih sustava i modifikacija. Dosad je iz Mieleca isporučeno u desetke zemalja više od 80 helikoptera S-70i. Jedan su od najvećih kupaca Filipini, kojima je isporučeno 16 primjeraka, zadnji u studenom 2021. godine. Početkom 2022. objavljena je namjera narudžbe dodatne 32 letjelice u poslu vrijednom 624 milijuna dolara koji uključuje logističku potporu i obuku osoblja. Od nedavno PZL Mielec proizvodi i S-70M, koji je također vrlo sličan Mikeu. Glavne su razlike izostanak kriptiranih radiouređaja te opreme za preživljavanje. S-70M namijenjen je prije svega civilnim i komercijalnim korisnicima širom svijeta. Helikopter je nedavno dobio i certifikat američke civilne agencije za zračni promet (Federal Aviation Administration – FAA) za obavljanje više tipova misija.

komandi te su smanjene vibracije letjelice. Više je komponenta preuzeto s mornaričke inačice SH-60B (Seahawk), uključujući sustav za automatsko upravljanje letom AFCS (Automatic Flight Control System).

UVIJEK JAČI MOTORI

Razvoj aktualne inačice Mike pod oznakom UH-60M počeo je početkom novog tisućljeća, dok je serijska proizvodnja pokrenuta u srpnju 2006. godine. Kao i kod prethodne inačice, ojačana je pogonska skupina, a u tom slučaju radilo se o novim motorima T700-GE-701D koji razvijaju maksimalnu snagu od 1716 KS pri kontinuiranom radu. Maksimalna snaga tih motora ograničena na 30 minuta iznosi 1928 KS (1902 KS mjereni na vratilu), a u slučaju otkaza jednog motora ispravni motor može razviti i 2000 KS, ali samo unutar dvije i pol minute. Motori pokreću nove, redizajnirane i šire krakove rotora, izrađene tako da podnesu veća oštećenja prouzročena balističkim djelovanjima. Znatno šire teteve krakova donijele su 215 kg veći uzgon i učinkovitiji rad kod lebdjenja te pri letenju malim brzinama. U današnjoj ponudi kod inačice Mike moguća je instalacija još naprednijeg sustava za prigušenje vrućih ispušnih plinova motora, a time i infracrvenog odraza. Radi se o sustavu UES (Upturned Exhaust System), kojim se ispuh usmjerava okomito gore u hladniju zračnu struju glavnog rotora. Letjelice imaju i mogućnost instalacije samoobrambenog

Foto: Ministerstwo Obrony Narodowej

Naoružani helikopteri S-70i pri lükom predaje poljskom OS-u, gdje će služiti kao potpora postrojbama posebne namjene GROM. Uz četiri isporučena primjera nedavno su naručena dodatna četiri, koja će također biti proizvedena u tvornici PZL Mielec

Foto: Wisconsin National Guard

sustava CMWS (Common Missile Warning System). Kako bi se smanjila ugroza od projektila s infracrvenim navođenjem, CMWS služi za indikaciju lansiranja te izbjegavanje s pomoću izbacivača toplinskih mamaca. Kod nove inačice uvedena je i mogućnost sklapanja elisa glavnog i repnog rotora, čime je olakšano skladištenje ili prijevoz helikoptera. Ugrađen je i novi sustav AVCS (Active Vibration Control System), za smanjenje vibracija strukture letjelice: sastoji se od tri okretne jedinice koje su raspoređene na različitim pozicijama unutar letjelice i svojim djelovanjem uvelike poništavaju vibrirajuće sile. Takav je aktivni sustav zamjenio prijašnji pasivni, koji se temeljio na oprugama, pa je smanjena i masa letjelice. Velike je promjene doživjela i kabina, koja je uvelike digitalizirana i "staklenog" tipa. Na kontrolnoj ploči dodana su četiri velika prikaznika koji olakšavaju primanje informacija i povećavaju snalaženje u prostoru. Na njima je moguće i prikazivanje digitalnog pokretnog zemljovida koji dodat-

no olakšava navigaciju, pogotovo pri slaboj vidljivosti. Uz bolje instrumente, rad pilotima dodatno olakšava i napredniji autopilot sustav koji nije bio dio ranijih inačica. Time je smanjeno opterećenje pilota te povećana njihova izdržljivost u misijama, posebno u zadaćama koje uključuju dulje ili ponavljajuće dionice leta. Pilotima su na raspolaganju i bolja, ergonomski oblikovana sjedala, a poboljšana su i ona za ostatak posade te prevoženo osoblje.

PREŠLI SU TISUĆU

Dodatna snaga motora dobrodošla je zbog sve veće mase prevoženih osoba u osnovnim misijama prijevoza postrojbi Američke kopnene vojske. Naime, standardni broj od 11 prevoženih naoružanih vojnika ostao je isti, ali s vremenom je masa prosječnog vojnika-pješaka povećana za dvadesetak kilograma. Moderni vojnik opremljen je dodatnom balističkom zaštitom i različitim tehničkim napravama poput GPS sustava ili naočala za noćno gledanje. Američka kopnena vojska je, od inačice Mike, dodala Black Hawku i četvrtog člana posade: uz dva pilota i tehničara-letača sad je tu i drugi tehnici-

ničar-letač / bojni strijelac. Pri razvoju nove inačice željelo se i znatno smanjiti troškove održavanja u odnosu na prethodnu. Velikim dijelom to je uspjelo zahvaljujući potpuno novim zmajevima letjelice izrađenim s pomoću novih tehnologija. Više dijelova izrađeno je od većih komada metala, dok su se kod ranijih inačica uglavnom koristili dijelovi vezani zakovicama. To nije samo znatno smanjilo broj saставnih dijelova nego je i olakšalo te ubrzalo proizvodnju. Tijekom 2018., kad je isporučen tisući Black Hawk inačice Mike, za proizvodnju jednog primjerka trebalo je tek nešto više od 40 dana. Do danas je Američka kopnena vojska primila više od 1200 Black Hawkova u inačici Mike. Od toga više od 300 pripada inačici za sanitetski prijevoz koja se vodi pod oznakom HH-60M. Opremljena je prednjim infracrvenim senzorom (FLIR sustavom), ovjesnom dizalicom, sustavom za proizvodnju kisika te prilagodljivim prostorom za prijevoz sa šest ležajeva ili većim brojem sjedećih mje-

Foto: US Army

Modernizirani helikopteri Black Hawk UH-60V Victor uvelike su naplik na helikoptere Mike: imaju nešto manju nosivost, ali suvremeniju digitalnu kabinu

Foto: Tomislav Mesarić

sta. Prvi je inozemni korisnik preko programa FMS (Foreign Military Sale) postao Bahrein, a izvan Europe isporučen je još i zrakoplovstvima Jordana, Meksika, Tajlanda, Tajvana i Saudijske Arabije. Među većim su korisnicima i Ujedinjeni Arapski Emirati s više desetaka primjeraka. Tijekom aeromitinga u studenom 2021. u Dubaiju pažnju je privukla modifikacija letjelica za tamošnje specijalne postrojbe. Na helikopteru su instalirana dva bočna nosača od kojih je svaki nosio po jedan električni motocikl Zero. Navodno je koncept primjene takve konfiguracije još uvijek u fazi procjene emiratskog zapovjedništva specijalnih snaga.

VELIKA MODERNIZACIJA

Ulaskom znatnog broja helikoptera Black Hawk nove generacije u operativnu uporabu, letjelice prijašnjih inačica raspoređene su za pozadinske misije ili postrojbe koje djeluju unutar SAD-a. Iako imaju zastarjelu avioniku, radi se o velikom broju letjelica sposobnih za uporabu još niz godina. S tim na umu Amerikanci su pokrenuli projekt modernizacije, obnove i nadogradnje starijih (*legacy*) inačica. Program je 2014. povjeren tvrtki Redstone Defense Systems uz veliko sudjelovanje tvrtke Northrop Grumman, no bez sudjelovanja prvotnog proizvođača Sikorskog, kojeg će 2015. preuzeti Lockheed Martin. Northrop Grumman osigurava najvažnije komponente koje uključuju nove višenamjenske prikaznike, misijska računala, softver i sustav za prijenos podataka. Kroz modernizaciju postojeći se helikopteri UH-60A ili oni inačice Lima opremaju novom digitalnom kabinom otvorene arhitekture, prilagodljivom i za daljnja poboljšanja. Nadogradnjom se dotadašnji analogni pokazivači zamjenjuju višenamjenskim digitalnim prikaznicima. Time se helikopteri UH-60V ili inačica Victor dovode

**Kad su nabavljeni
prije dvadesetak
godina, austrijski
helikoperi
Sikorsky S-70A-42
bili su među
najnaprednijim
Black Hawkovima u
svijetu. Zahvaljujući
modernizaciji, tako
će biti i dalje**

na standard gotovo jednak novoprizvedenim helikopterima UH-60M Mike. I oni će omogućavati korištenje digitalnog pokretnog zemljovida, što je kod "L" inačice bilo dostupno samo na tabletu privezanim za nogu pilota helikoptera. Uključena je i ugradnja novijih motora T700-GE701D kao i kod inačice Mike. Prvi let helikoptera UH-60V obavljen je u siječnju 2017., a u drugoj polovini 2019. tri su primjerka prošla opsežne operativne testove i procjene. U srpnju 2021. prvi od šest primjeraka Victora isporučen je Nacionalnoj gardi Pennsylvanije i njezinu zrakoplovno-trenažnom središtu zbog obuke novih pilota-instruktora. Prilikom razvoja velika je pažnja posvećena kompatibilnosti s najnovijim podinačicama UH-60M kako bi piloti bez poteškoća mogli biti osposobljeni za obje inačice letjelice. Osim kabine i upravljačkih panela, dvije letjelice dijele i 80 posto zajedničkih komponenti. Helikopteri UH-60V trebali bi 2022. proći inicijalne operativne testove i procjene nakon kojih bi se trebala donijeti odluka o njihovoj punoj serijskoj proizvodnji. Prvotni je plan nabave Američke kopnene vojske bio da na standard Victor

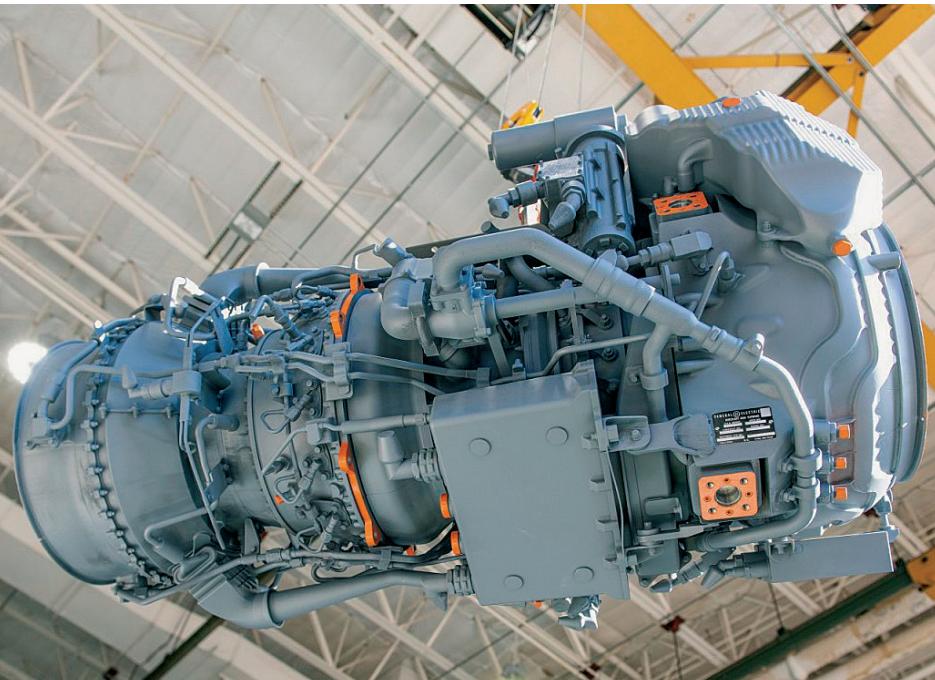
RATNO ZRAKOPLOVSTVO

bude dovedeno 760 moderniziranih helikoptera Black Hawk. Od tog broja 560 bi trebalo pripadati inačici za opće namjene, a ostalih 200 inačici za sanitetski prijevoz (MEDEVAC). Glavni radovi i završno sklapanje provode se u središtu CCAD (Corpus Christi Army Depot) na jugu Teksasa, najvećem remontnom postrojenju za helikoptere u svijetu. Jedna od prednosti takvog pristupa obnovi flote helikoptera opće namjene Američke kopnene vojske jesu znatno manji ukupni troškovi. Umjesto isključive nabave novih helikoptera UH-60M, velik broj sličnih rabljenih letjelica UH-60V moći će se nabaviti po tri ili četiri puta nižoj cijeni.

STIŽE LI NOVI MOTOR?

Osim povećanja mase nošenog desanta, s vremenom je zbog ugradnje različitih sustava rasla i masa praznog helikoptera Black Hawk. Od 1989. i pojave UH-60L ona je povećana više od 300, dok je od prvotne inačice povećana čak 600 kilograma. Problem je postao još izraženiji zbog okoliša (veće nadmorske visine), u kojem su se provodile glavne borbe ne operacije, najviše u Afganistanu. Američka kopnena vojska počela je rješavati problem razvojem nove pogonske skupine. Program AATE (Advanced Affordable Turbine Engine) počeo je 2006., a nekoliko godina kasnije ime je promijenjeno u ITEP (Improved Turbine Engine Program), tj. program poboljšanog turbinskog motora. Za taj posao konkurirao je General Electric sa svojim demonstratorom GE3000 te konzorcij tvrtki Honeywell i Pratt & Whitney nazvan ATEC (Advanced Turbine Engine Company) s motorom HPW3000. Nakon više od desetljeća opsežnih ispitivanja izbor je pao na General Electric, čiji je motor kasnije dobio oznaku T901. On ima impresivne performanse u odnosu na postojeće motore T700 koji i dalje spadaju u sam vrh zrakoplovne tehnologije, ali dizajnirani su još 1970-ih. Zadržan je jednovratilni aksijalni kompresor, ali primijenjene su napredne tehnologije poput hibridnih ležajeva. U odnosu na T700, novi motor T901 postiže maksimalnu snagu od 3000 KS

Foto: The Boeing Company; GE Aviation; Aviation Turbine Engines Project Office / Mike Goettlings

Model motora T901 izrađen tehnikom 3D printanja služi kako bi se provjerilo pristaje li u Black Hawk. Letna testiranja s novim motorom očekuju se uskoro

(50 posto snažniji), uz 25 posto manju potrošnju goriva i za petinu dulji vijek uporabe. Sav taj napredak postignut je bez promjena u dimenzijama ili masi motora. Jedan od glavnih zahtjeva programa bio je da motor bude sposoban zamijeniti T700 uz minimalne preinake na principu jednostavnog "ubacivanja" (*drop-in*). Kod helikoptera Black Hawk nova pogonska skupina s ukupno 6000 KS trebala bi donijeti velik skok u performansama i sposobnostima, i to posebno na većim visinama i pri višim temperaturama. Bude li s ITEP-om sve u redu, na visini od 2700 m i pri 35 °C, Black Hawk s motorima T901 prevozeći devet vojnika moći će ostvariti dva i pol puta veći dolet nego Black Hawk s motorima T700. Isto tako, moguće je prijevoz dva i pol puta većeg tereta na udaljenost od 55 kilometara. Uz jednak teret, u uvjetima velike visine i topline, lebdjenje helikoptera Mike s motorima T901 moguće je na 2700 m. Ispunjeni zahtjev kod inačice UH-60L iznosi 1800, a kod prvotnog UH-60A samo 900 metara. S puno snažnjom pogonskom skupinom, za Sikorsky se otvaraju brojne mogućnosti daljnijih poboljšanja helikoptera Black Hawk. Jedan je od rijetkih

BLACK HAWK U SVIJETU

UH-60M	UH-60V	S-70i/M
SAD, Bahrein, Meksiko, Litva, Latvija, Hrvatska, Tajland, UAE, Švedska Saudijska Arabija, Tajvan, Slovačka	SAD T-70	Poljska, Filipini, Meksiko, Brunej, Kolumbija, Turska, Čile, Rumunjska, Saudijska Arabija, SAD
	Turska	

Sadašnji i vjerojatni budući korisnici

nedostataka takve modifikacije reduktor i prijenos te snaže na glavni rotor koji je zasad ograničen na maksimalno 3400 KS. No, sve će biti jasnije nakon testiranja motora u samim helikopterima. Očekuje se da bi trebalo početi uskoro. Kad je riječ o Američkoj kopnenoj vojski, motor T901 nije namijenjen samo za helikoptere Black Hawk nego i za zamjenu tog motora na borbenom helikopteru Apache. Osim na njima, uskoro će vjerojatno biti korišteni za pogon letjelica programa FARA (Future Attack Reconnaissance Aircraft), koji je dio programa FVL (Future Vertical Lift).

SVE BROJNIJI U EUROPI

Austrija je prva europska zemlja koja je u operativnu uporabu uvela vojne helikoptere Black Hawk. Odabrala ih je nakon natječaja koji su uključivali helikoptere europskih proizvođača Cougar, NH-90 i EH-101. Jedan od motiva nabave bilo je jačanje sposobnosti helikopterske flote za traganje i spašavanje nakon velike snježne lavine koja je 1999. u mjestu Galtür odnijela 31 život. Nabavljena inačica S-70A-42 tad je bila jedna od najnaprednijih, a s njom je stiglo i više dodatnih sustava kao i opreme. Uz letjelice nabavljeni su sustavi nosača ESSS, dodatni spremnici goriva i skije za stajne trapove letjelica. Helikopteri su bili opremljeni i novom staklenom kabinom, elektronski pokretanom ovjesnom dizalicom, meteorološkim radarem i sustavom za samoobranu. Njihove glavne misije u austrijskom zrakoplovstvu uključuju potporu civilnim institucijama i mirovnim misijama, taktički transport i sanitetski prijevoz, traganje i spašavanje te borbu protiv požara. Sredinom 2017. s američkom tvrtkom Ace Aeronautics dogovorena je modernizacija cijele flote od devet letjelica. Letjelice su dobine nove prikaznike visoke rezolucije (4K) te naprednu navigacijsku i komunikacijsku opremu. Prvi tako poboljšani primjerici isporučeni su austrijskom zrakoplovstvu prošle godine. Tvrta će na jednak način modernizirati i tri dodatna helikoptera UH-60L koja su prije dvije godine kupljena od jordanskog zrakoplovstva. Prva europska zemlja koja je nabavila Black Hawk treće generacije UH-60M bila je Švedska, koja je 2011. objavila nabavu 15 primjeraka preko programa Foreign Military Sale. Helikopteri su nabavljeni po ubrzanim programu, unutar 18 mjeseci. Bio je to rezultat hitnih operativnih potreba u potpori međunarodnim

Foto: Lockheed Martin / PZL Mielec

Nova inačica helikoptera S-70M namijenjena je i za izvršavanje brojnih civilnih misija. Nedavna rumunjska narudžba 12 primjeraka uključuje šest za službu SMRUD za hitni medicinski prijevoz i spašavanje

Foto: Lockheed Martin / Sikorsky

Kao osnova za helikoper T-70 i program TUHP (Turkish Utility Helicopter Program) poslužio je helikopter Sikorsky S-70i proizведен u Poljskoj

TURSKIT-70

Black Hawk treće generacije proizvodi se i u Turskoj. Osim što se onđe već neko vrijeme proizvode određene komponente repnog dijela tog helikoptera, došlo je vrijeme i za potpunu proizvodnju za domaće potrebe. To je rezultat sveobuhvatnog natječaja pod nazivom TUHP (Turkish Utility Helicopter Program) s ciljem izbora helikoptera za više turskih državnih institucija. Trebao je ispuniti zadaće i misije u službi KoV-a, zrakoplovstva, postrojbi specijalne namjene, Žandarmerije, Nacionalne policije i Direkcije za šumarstvo. Na natječaju vrijednom oko 3,5 milijardi dolara odabran je 2011. godine Black Hawk, a konkurirao mu je kandidat tvrtke Leonardo – helikopter AW149. Ugovor između Sikorskog i glavnog nositelja cijelog posla tvrtke TUSAS (Turkish Aerospace Industries) potpisana je u ožujku 2014. godine. U posao su uključene i tvrtke TEI (Turkish Engine Industries), Aselsan te Alp Aviation, koja je dijelom u vlasništvu Sikorskog. Helikopter je dobio oznaku T-70, a temelji se na sličnom "poljskom" helikopteru S-70i. Za sljedećih deset godina dogovorena je proizvodnja, sklapanje i isporuka 109 primjeraka novog helikoptera u dvije osnovne inačice. Osim sigurnih narudžbi, moguće je ispuniti opciju još 191 letjelice. Uz one namijenjene domaćim korisnicima, dogovorena je proizvodnja i sklapanje helikoptera za strano tržište. Uz svaki helikopter za domaće potrebe (zasad 109), tvrtka Sikorsky obvezala se kupiti po jedan sklopljeni helikopter S-70i koji će onda plasirati (preprodati) na strano tržište. Procijenjeno je da bi ukupan broj proizvedenih helikoptera Black Hawk u Turskoj mogao biti od 218 pa čak do 600. Treba spomenuti da je Turska nakon SAD-a najveći svjetski korisnik helikoptera Black Hawk / Seahawk s oko 140 primjeraka starijih inačica. Kod novog T-70 tvrtka TUSAS zadužena je za proizvodnju zmaja letjelice i krakova rotora, sklapanje letjelica, kao i njihovo testiranje te kasniju logističku potporu. Za proizvodnju motora T700-TEI-701D zadužena je tvrtka TEI (Turkish Engine Industries) koja je dobila licencijsku proizvodnju od General Electrica. Aselsan proizvodi avioniku i naprednu digitalnu kabinu IMAS (Integrated Modular Avionics System), koju je razvio zajedno sa Sikorskim. Uključena je i integracija domaćeg samoobrambenog sustava protumjera. Prvi primjerak sa zmajem domaće proizvodnje, namijenjen policiji, predstavljen je u studenom 2021., a isporuke bi trebale početi 2022. godine. U isto vrijeme tvrtka TEI obilježila je isporuku pedesetog motora T700-TEI-701D za potrebe projekta helikoptera T-70.

snagama u Afganistanu. Usto, stari helikopteri Hkp4A (Boeing Vertol 107) bili su na odlasku, a čekali su se i novonabavljeni Hkp14 (NH90). Već sredinom 2013. četiri su UH-60M prebačena u Afganistan, gdje su zamjenili dva helikoptera Super Puma. Slovačka je iduća zemlja koja je kroz program FMS naručila helikoptere UH-60M. Tijekom 2015. zatraženo je devet primjeraka, koji su i isporučeni od 2017. do 2020. godine. Danas su dio prve helikopterske eskadrile smještene u zrakoplovnoj bazi Sliac u središnjem dijelu zemlje. Black Hawk odabran je i za modernizaciju i jačanje zrakoplovstva baltičkih zemalja Litve i Latvije kao zamjena za helikoptere Mil Mi-8/17. Oba bi zrakoplovstva trebala primiti po četiri primjerka te letjelice iako je prvotna namjera Litve bila nabava njih šest. Helikopteri za Litvu trebali bi biti isporučeni do 2024., a oni za Latviju krajem ove i tijekom 2024. godine. Hrvatska je, kao što znamo, dva he-

Black Hawkovi mogu djelovati u različitim vremenskim uvjetima. Na fotografiji su pripadnici 10. brdske divizije Američke kopnene vojske iz države New Yorka s helikopterom UH-60M

likoptera UH-60M dobila zahvaljujući američkoj donaciji, a još dva je kupila.

BUDUĆNOST JE JASNA

Realizacijom proizvodnje helikoptera S-70i u Poljskoj moglo se očekivati da će oni uskoro biti u sastavu njezinih zrakoplovnih postrojbi. Tri je helikoptera S-70i dobila policija, a četiri su nabavljena za GROM, specijalnu postrojbu poljskog OS-a. U prosincu prošle godine objavljeno je da je Ministarstvo obrane Poljske naručilo dodatna četiri S-70i za specijalce. Prvi isporučeni helikopteri bili su opremljeni dvjema strojnicama Minigun i dvjema strojnicama težeg kalibra od 12,7 mm. Osim narudžbi za S-70i, PZL Mielec i Sikorsky gotovo su istodobno potpisali ugovor o isporuci 12 helikoptera S-70M za potrebe Ministarstva unutarnjih poslova Rumunjske. Prvih šest namijenjeno je mobilnoj hitnoj službi za sanitetski prijevoz ili SMRUD (Serviciul Mobil de Urgență, Reanimare și Descarcerare). Tri helikoptera bit će specijalizirana za misije na kopnu, a ostala tri za misije na moru. Za održavanje i popravak letjelica bit će zadužena domaća tvrtka Romaero, a za opremanje medicinskim sustavima tvrtka Deltamed.

Dobar primjer dugovječnosti izvornog dizajna letjelice Black Hawk i kontinuiranog poboljšavanja ugrađenih sustava dolazi iz Australije. U prosincu prošle godine tamošnja je vlast objavila da kroz Foreign Military Sale iz SAD-a nabavlja

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Foto: US Army / Sgt. Michael Wilson

40 primjeraka napredne inačice UH-60M. U isto je vrijeme najavljeni *umirovljenje* ranije nabavljenih helikoptera S-70A-9 Black Hawk, koje je bilo odgođeno zbog problema s helikopterima MRH-90 Taipan (australska inačica NH90). Evropske letjelice zapravo nikad nisu uspjеле zamijeniti *jastrebove*: prema riječima australskog premijera Scotta Morrison-a, nisu dostigle postavljena očekivanja. Dolaskom novih UH-60M helikopteri Taipan trebali bi biti zamijenjeni gotovo destljeće ranije nego što je planirano. Prvi primjerici novih Black Hawkova trebali bi biti isporučeni 2023. godine. To je još jedan dokaz da uz planirana poboljšanja Black Hawk pred sobom ima osiguranih više desetljeća učinkovite i pouzdane uporabe. Nije slučajno da se njegova eventualna zamjena u SAD-u traži među sasvim novim i revolucionarnim tipovima letjelica, koje zapravo i nisu helikopteri. Kako bi se nadmašile njegove performanse, uz dobru ekonomičnost, pokrenut je natječaj FLRAA (Future Long-Range Assault Aircraft), kojem je cilj pronalazak novih taktičkih jurišno-teretnih letjelica za Američku kopnenu vojsku. Jedan je od kandidata za tu ulogu Defiant X, koji Sikorsky razvija zajedno s Boeingom. Uz dva kontrarotirajuća rotora i jedan potisni propeler, letjelica je po dimenzijama slična Black Hawku, a imat će dvostruko veći dolet s dvostruko većom maksimalnom brzinom. Odluka bi trebala biti donesena i objavljena u drugoj polovini ove godine, a konkurenčija mu je Bellovu letjelicu sa zakretnim rotorima (tiltrotor) V-280 Valor.

OPREMA I NAORUŽANJE

Kao višenamjensko sredstvo, pogotovo u mirnodopsko vrijeme, helikopteri Black Hawk najčešće nisu naoružani. No u slučaju potrebe, oružje se najčešće sastoji od dvije strojnica instalirane na prozorima/otvorima odjeljka za tehničare-letače i bočne strjelce. Danas se obično radi o standardnoj strojnici u NATO-ovu kalibru 7,62 mm. Kod Američke kopnene vojske isprva se radilo o strojnici M-60, a u kasnijim godinama o strojnici M-240H. U kabini je moguća instalacija i snažnijih sustava poput strojnica s rotirajućim cijevima Minigun 7,62 mm i težih strojnica M3M ili GAU-19 kalibra 12,7 mm. Od početka serijske proizvodnje među važnjom je opremom sustav ESSS (External Stores Support System). Radi se o sustavu nosača koji jednostavno mogu biti montirani s obje strane helikoptera i za njih postoji priključak kod svakog helikoptera UH-60A/L/M. Na dvije podyjesne točke na svakom nosaču moguće je nošenje dodatnih spremnika od 1700 ili 870 litara koji mogu znatno produljiti dolet helikoptera. Osim njih, moguća je instalacija različitih oružja kao što su lanseri nevodenih projektila Hydra kalibra 70 mm, strojnica Minigun ili GAU-19 te topovi M230 kalibra 30 mm. S vremenom je testiran niz oružja, pa i vodeni projektili Stinger, Maverick ili Sidewinder, ali oni nisu doživjeli primjenu na osnovnim inačicama. Američka kopnena vojska nikad nije ni imala veliku potrebu za snažnijim naoružavanjem *jastrebova* jer su od samih početaka operativne uporabe gotovo uvijek mogli računati na potporu i pratnju borbenih helikoptera AH-1 Cobra te AH-64 Apache. Danas se nudi posebno naoružan Armed Black Hawk, zapravo inačica helikoptera S-70i koju proizvodi poljski PZL Mielec. U različite kombinacije naoružanja uključeni su vodeni projektili Hellfire, lanseri projektila Hydra i različite vrste strojničkog oružja, ali prodaju svih treba odobriti američka vlada. Osim naoružanja, na raspolaganju je više sustava potrebnih za neborbene misije. Jedan od njih je vjedro Bambi za gašenje požara.

Foto: Idaho National Guard / Master Sgt. Becky Vanishur

Za potrebe gašenja požara Amerikanci, ali i drugi korisnici, služe se vjedrom Bambi

CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI

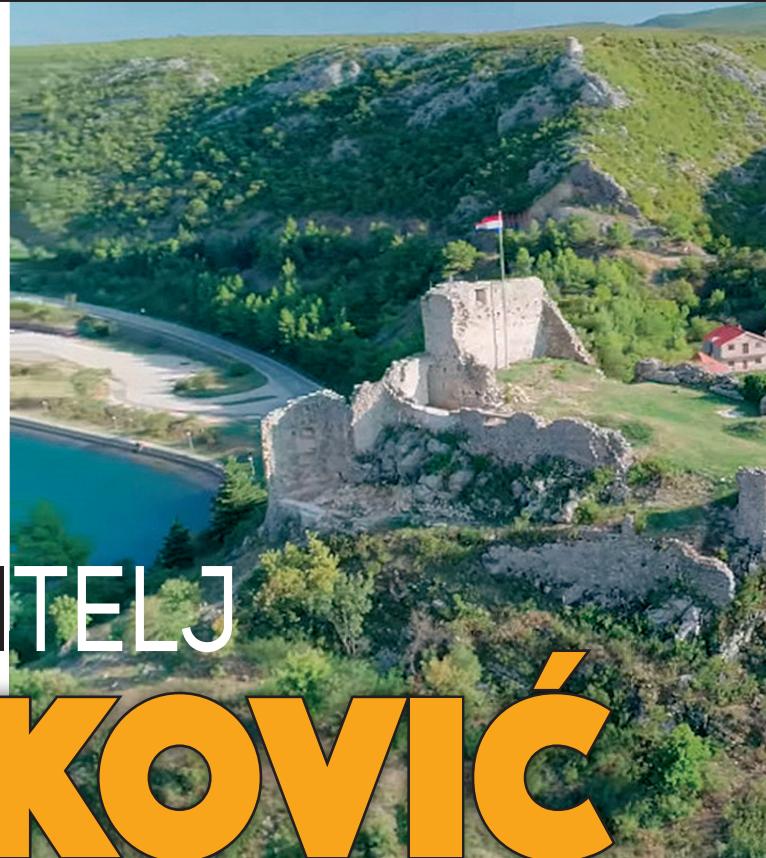
Davno prekinuta, ali nekad moćna loza potekla je od hrvatskog srednjovjekovnog plemena Gusića. Njezin rodonačelnik bio je Kurjak, koji se prvi put u povijesnim izvorima spominje krajem XIII. stoljeća

VELIKAŠKA OBITELJ KURJAKOVIĆ

Gusići su bili jedno od dvanaest velikaških hrvatskih plemena koja su kroz Pacta conventa prihvatila Kolomana Arpadovića za hrvatskog kralja (opširnije v. tekst Pacta conventa, HV 570). U skladu s tim, jasno je da su imali važnu ulogu u hrvatskoj srednjovjekovnoj državi i prije i poslije promjene dinastije. Većinom su bili nastanjeni u Lici i imali su u vlasništvu velik dio tamošnjih područja. Međutim, tijekom XIII. stoljeća Gusići se polako počinju dijeliti na više rodova. Jedan od njih bili su Kurjakovići, čiji je utemeljitelj Kurjak Gusić (umro 1307.) dobio u XIII. stoljeću u posjed Krbavsku župu. Kurjak se 1298. u povijesnim izvorima spominje kao krbavski knez. Kako su Kurjakovići bili u rodbinskim vezama s knezovima Bribirskim, u to vrijeme najmoćnijom hrvatskom velikaškom obitelji – Kurjakovi sinovi Pavao, Budislav i Grgur obnašali su različite dužnosti za banove Pavla (oko 1245. – 1312.) i Mladina (Mladena) II. (oko 1275. – 1341.) Bribirskog. Ženidbenim vezama proširili su posjede na utvrde

TEKST
Josip Buljan

FOTO
Igor Jurjević /
Turistička zajedница
Obrovac

Zvonigrad i Obrovac na Zrmanji. Obitelj je do sredine XV. st. proširila svoje posjede na župe Hum, Nebljuh, Bužane, Lika te Odorje na Zrmanji.

BRAKOVI POŽELJNIJI OD RATOVA

Iako je neko vrijeme bilo trzavica između Kurjakovića i Bribirskih, one su izgleda bile izglađene pa je Budislav Kurjaković bio 1320. i 1321. godine načelnik Šibenika zajedno s Grgurom II. Bribirskim. Ipak, idila u rodbinskim odnosima dviju obitelji prestala je 1322., kad su se Kurjakovići pridružili koaliciji pristaša kralja Karla I. Roberta (1288. – 1342.) iz loze Anžuvinaca protiv Mladina II. Bribirskog. Nakon što je Mladin II. poražen 1322. kod Blizne i sasvim nestao sa scene (opširnije u tekstu Mladin II. Bribirski, HV 572), Kurjakovići su se okrenuli novim moćnicima – Nelipčićima (Nelipčićima). Naime, Juraj II. Bribirski, knezovi Krčki i grad Zadar uz veliku su potporu bosanskog bana Stjepana II. Kotromanića (umro 1353.), opsjedali 1324. Knin, tadašnju utvrdu Nelipčića. Međutim, Kurjakovići su Nelipčićima i ostalim njihovim saveznicima uspješno pomogli u obrani grada, a zatim su 1326. sudjelovali u velikaškim sukobima u Hrvatskoj na strani Nelipčića pri čemu su porazili slavonskog bana Mikca. Naravno, moć Nelipčića znatno se povećala pa Kurjakovići opet koriste ženidbe kako bi se rodbinski povezali s najjačima. Najzapaženiji je brak bio onaj između Vladislave Kurjaković (oko 1303. – nakon 1346.) i kneza Nelipca II. (umro 1344.). Vladislava je bila još jedno dijete

začetnika obitelji kneza Kurjaka. Sin Grgur Kurjaković za zasluge u rušenju utjecaja Mladina II. Bribirskog dobio je kraljevsku službu. No, 1330. ju je izgubio jer je stao na stranu svojih rođaka Nelipčića u njihovu sukobu s kraljem. Karlo I. Robert sve ih je otad nazivao nevjernicima i došli su u njegovu nemilost.

Za Kurjakoviće se 1330-ih počinju zanimati Mlečani. To je bilo logično, jer bili su željni snažnih saveznika u pokušaju prisvajanja nekih dalmatinskih posjeda. Pišu im, nazivajući ih svojim građanima, zbog poteškoća u Ninu te traže posredovanje u sukobu s Nelipčićima u Šibeniku. U to se vrijeme spominje i sudjelovanje u vojni oko Klisa protiv Bribirskih te posredovanje Grgura Kurjakovića u sukobu između Splita i Bribirskih. Izgleda da su u tom razdoblju Kurjakovići malo zahladili odnose s Nelipčićima jer su 1338. formalno priznali vrhovnu vlast hrvatsko-ugarskog kralja Karla I. Roberta. No, istodobno su nastavili pregovore s Mlečanima oko dalma-

**Tvrđava Kurjaković
najzapaženija je
ostavština obitelji
koja je desetljećima
vladala Obrovcem.
Pogled na građevinu
koja leži na uzvisini
uz Zrmanju donosi
povjesno, ali i
vizualno iznimno
atraktivan
prizor, jedan od
upečatljivijih u
Hrvatskoj**

Ludovik I. Anžuvinac (1326. – 1382.), na koncu je 1345. zaprijetio općim vojnim napadom na utvrdu Knin, kao i zabilježavanjem Vladislavina brata Grgura Kurjakovića, koji je tad bio u Ugarskoj. Kurjakovićima nije preostalo ništa drugo nego da konačno i stvarno priznaju kraljevsku vlast. Ipak, u drugoj polovini XIV. st. u sukobima između Ludovika I. i Mlečana taktički su nastojali biti neutralni i posredovati u pomirenju kako bi za svoju obitelj izvukli maksimalnu korist. Obitelj se u tom razdoblju dijeli na više ogranaka, a neki od članova obnašaju važne službe u Slavoniji i Ugarskoj. Krajem XV. st. kao pristaša kraljice Marije Anžuvinske (1371. – 1395.) u dinastičkim sukobima spominje se Budislavov sin Butko Kurjaković. Naglašava se da je 1387. pomogao Sigismundu Luksemburgovcu (1368. – 1437.) prilikom Marijina oslobođenja iz zatočeništva. Kraljica, kćer i nasljednica pokojnog Ludovika I. već je tad bila supruga Sigismunda Luksemburgovca, koji je, nakon što je ona oslobođena, proglašen hrvatskim i ugarskim kraljem. Prema jednoj kronici Butko je 1393. i 1394. godine obnašao dužnost bana Hrvatske i Dalmacije. Potporu Sigismundu ipak je platio gubitkom posjeda u Ostrovičkoj županiji te utvrde Novigrad; njih je protukralj Ladislav Napuljski (1377. – 1414.) darovao svojim pristašama. Važnu ulogu u životu hrvatskih zemalja imao je i Butkov nećak Ivan Kurjaković, koji je u više navrata krajem XIV. i početkom XV. st. obnašao dužnost magistra kraljičinih i kraljevskih tavernika.

Slabljenje utjecaja Kurjakovića na društveno-politički život Hrvatsko-Ugarskog Kraljevstva počinje dolaskom Dalmacije pod mletačku vlast. Tad njihova glavna središta Obrovac i Bag počinju gospodarski slabjeti, prije svega zbog mletačkog ometanja trgovine i izvoza robe uz jadransku obalu. Konačan kraj njihove moći dolazi krajem XV. stoljeća, kad im posjede napadaju i opsjeduju Osmanlije. Spominje se da im je Doroteja Kurjaković, udovica kneza Karla Kurjakovića, od 1494. plaćala danak od tisuću dukata. Njezin sin Ivan Karlović (1485. – 1531.) bio je hrvatsko-dalmatinsko-slavonski ban i posljednji muški potomak obitelji Kurjaković.

tinskih gradova sve do 1341., kad su Budislav i Grgur Kurjaković sklopili savez sa Šibenikom, obvezujući se na pomoć u obrani grada u slučaju napada.

OSLOBAĐANJE KRALJICE

Nove promjene u odnosima dolaze 1344., kad umire knez Nelipac, a braća Kurjaković svrstavaju se protiv kralja na stranu sestre Vladislave i nećaka Ivana Nelipčića. Međutim, novi kralj

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 62. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169 od 13. travnja 2016., objavljuje

INTERNI OGLAS

za popunu dužnosti u Zapovjedništvu Multinacionalne divizije-Centar (MND-C), Székesfehérvár, Mađarska

1. Deputy Chief of Staff Support, HQ MND-C, OF-5

Uvjeti:

- osobni čin: brigadir
- znanje engleskog jezika: STANAG 3333 ili ALCPT 85 %
- sigurnosni certifikat: COSMIC TOP SECRET
- ostali uvjeti propisani opisom poslova.

2. Stožerni časnik (Intel Planner), G2 Intelligence, OF-2

Uvjeti: osobni čin: satnik

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333 ili ALCPT 85 %
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- ostali uvjeti propisani opisom poslova.

3. Stožerni časnik (Manpower), DCOS Support, ACOS G1, Manpower Section, OF-2

Uvjeti:

- osobni čin: satnik
- znanje engleskog jezika: STANAG 2222 ili ALCPT 85 %
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- ostali uvjeti propisani opisom poslova.

4. Stožerni časnik (Duty Officer/PR), DCOS OPS, G3 Operations, OF-2

Uvjeti:

- osobni čin: satnik
- znanje engleskog jezika: STANAG 2222 ili ALCPT 85 %
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- ostali uvjeti propisani opisom poslova.

5. Stožerni dočasnik (Engineer Operations), DCOS SPT, G-ENG, OPS&INTEL, OR-6/7

Uvjeti:

- osobni čin: narednik/nadnarednik
- znanje engleskog jezika: STANAG 2222 ili ALCPT 80 %
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- ostali uvjeti propisani opisom poslova.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Predviđeno vrijeme upućivanja na navedene dužnosti: lipanj-srpanj 2022.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave u Hrvatskom vojniku.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi tri godine od testiranja – ALCPT jednu godinu) prilikom podnošenja prijave ili najkasnije do zaključenja internog oglasa.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Na temelju članka 62. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169 od 13. travnja 2016., objavljuje

INTERNI OGLAS
za popunu dužnosti u ARRC i NATO HQ IMS:

1. HQ Allied Rapid Reaction Corps (ARRC), Innsworth, Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske
Dužnost: stožerni časnik / čelnik planskog tima – S01 G35 Plans B, OF-4

Uvjeti:

- osobni čin: pukovnik
- pripadnost grani: HKoV
- intergranska zapovjedno-stožerna izobrazba
- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- iskustvo u međunarodnom radnom okružju
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- iskustvo u operativnom planiranju i stožernom radu
- ostali uvjeti propisani opisom poslova.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: kolovoz 2022. na rok do četiri godine.

2. NATO HQ IMS, Bruxelles, Kraljevina Belgija
Dužnost: stožerni časnik, (IO/NGO), OF-4, NATO HQ IMS CCC 0070, Cooperative Security Division, Cooperation Policy and Programmes Branch

Uvjeti: osobni čin: bojnik/pukovnik
- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET

- zapovjedno-stožerna izobrazba
- ostali uvjeti propisani opisom poslova.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj/kolovoz 2022. na rok do četiri godine.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Staničićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave u Hrvatskom vojniku.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi tri godine od testiranja) prilikom podnošenja prijave ili najkasnije do zaključenja internog oglasa.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Na temelju članka 62. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169 od 13. travnja 2016., objavljuje

INTERNI OGLAS
za popunu dužnosti u Nacionalnom vojnom predstavništvu RH pri ACO-u:

1. Nacionalno vojno predstavništvo Republike Hrvatske pri Savezničkom zapovjedništvu za operacije (ACO), Mons, Kraljevina Belgija
Dužnost: stožerni časnik za operacije

Uvjeti:

- osobni čin: brigadir
- intergranska zapovjedno-stožerna škola
- znanje engleskog jezika: STANAG 3333 ili ALCPT 85 %
- sudjelovanje u međunarodnim operacijama / misijama
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj/kolovoz 2022.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Staničićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave u Hrvatskom vojniku.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi tri godine od testiranja, ALCPT – jednu godinu) prilikom podnošenja prijave ili najkasnije do zaključenja internog oglasa.

PRIČE O DOMOVINSKOM RATU

Ministarstvo hrvatskih branitelja treću godinu zaredom raspisalo je natječaj za kratku priču o Domovinskom ratu za učenike srednjih škola u Republici Hrvatskoj. Pristiglo je 208 učeničkih priča, a Povjerenstvo za vrednovanje proglašilo je pobjednike za 2021. godinu. Pismeno je pohvaljena priča *Djevojčica koja nikad neće odrasti*, koju je napisala Nika Tot

DJEVOJČICA KOJA NIKAD NEĆE ODRASTI

Nika Tot, učenica 2. razreda

Ekonomsko-birotehničke škole iz Slavonskog Broda

Slavonskobrodska bolnica... Pet sićušnih tijela poslaganih jedno do drugoga. Tri djevojčice i dva dječaka. Toliko su maleni da svi zajedno stanu na jedan obduktijski stol. U šarenim trenirkama, razbarušenih kosa leže nepomično. Na svakoga od njih stavljen je papirić s osobnim podacima... To je slika koju i danas pamtim i koja mi se duboko urezala u sjećanje te ratne 1992. godine.

Ratni vihor uvelike je bjesnio Hrvatskom. A moj grad, Slavonski Brod, ranjen je na najgori mogući način. U rano jutro 3. svibnja 1992. godine po tko zna koji put, oglasile su se sirene za opću i zračnu opasnost. U napadima topničkih i minobacačkih granata i razornih aviobombi koje su izbacili zrakoplovi, toga je dana u Slavonskom Brodu poginulo šestero malene nevine dječice. Nekoliko tjedana kasnije, 27. svibnja

Foto: Mladen Čobanović

1992. godine ponovio se isti scenarij. Jedna topla proljetna nedjelja izmamila je djecu na školska igrališta. Željni sunca i igre, nakon tjedana provedenih u vlažnim i mračnim podrumima, dječaci i djevojčice u brodskom naselju Plavo polje istrčali su na školsko igralište blizu Osnovne škole Huge Badalića. U trenu se sve promjenilo. Jedan topao i sunčan dan pretvorio se u najtragičniji dan Domovinskog rata za moj grad. Nebo odjednom više nije bilo vedro, obasjano suncem. Tamni oblaci nadvili su se nad Slavonskim Brodom. Topničke i minobacačke granate poput kišnih kapi popadale su po krošnjama stabala tik iznad djece koja su se bezbrižno igrala. Dodirnuvši krošnje, granate su se rasprsnule u tisuće sitnih gelera koji su izrešetali malena tijela. Bezbrižna dječja igra na školskom igralištu pretvorila se u krvavi masakr. Granate ispaljene sa srpskih položaja na planini Motajici u susjednoj Bosni zauvijek su ugasile živote šestero djece. Neprijatelju dječji životi nisu značili ama baš ništa. Tijekom Domovinskog rata u Slavonskom Brodu od ruke neprijatelja poginuo je jedan cijeli razred djece. Djevojčica i dječaka koji nikada neće sjesti u školske klupe, koji nikada neće odrasti, nikada se neće zaljubiti, nikada neće zasnovati svoje obitelji. Ukupno 27 dječaka i djevojčica! Njih 16 bili su učenici Osnovne škole Huge Badalića i zbog toga je 2000. godine u parku škole u znak sjećanja na njih podignut spomenik *Djevojčica*. Roditelji, braća i sestre poginule djece okupljali su se dugi niz godina kod spomenika. Za smrt njihove djece do današnjeg dana nitko nije odgovarao. Tijekom Domovinskog rata u Republici Hrvatskoj poginulo je 402 djece. 20 razreda izgubilo je zauvijek svoje učenike, a na području Slavonskog Broda od srpskih četničkih granata i aviobombi ubijen je jedan razred. Zbog toga je 2016. godine u parku, na križanju Skaličine ulice i Šetališta braće Radića podignut spomenik u znak sjećanja na svu poginulu djecu u Domovinskom ratu koji se zove *Nedovršena slagalica*. Dva prazna prostora u slagalici simboliziraju nedovrštene živote i nedoživljenu mladost.

Zločini koji su počinjeni nad djecom u obrambenom Domovinskom ratu nikada se ne smiju zaboraviti. Na to nas i danas podsjeća *Djevojčica* u parku, djevojčica koja nikada neće odrasti. Djevojčica koju zovemo: Marinko, Ankica, Dejan, Marko, Bojan, Dalibor, Đuro, Davorka, Kristina, Sabina, Jurica, Krešimir, Vedrana, Martina, Ivana, Dalibor, Tomislav, Tihomir, Dragica, Miro, Andrijana, Barbara, Goran, Dalibor.

DOMOVINSKI RAT

SJEDNICA ODBORA ZA VANJSKU POLITIKU SABORA RH, 25. LIPNJA 1991.

TEKST dr. sc. Ante Nazor, ravnatelj Centra

Nastavno na prethodnih sedam brojeva Hrvatskog vojnika, u ovom broju navest će se kratak sadržaj sjednice saborskog Odbora za vanjsku politiku, održane 25. lipnja 1991. od 11 sati, neposredno uoči proglašenja suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske. Na sjednici, kojom je predsjedao predsjednik Odbora dr. Hrvoje Kačić, ministar vanjskih poslova SFRJ Budimir Lončar govorio je o svojem izlaganju na Savjetu ministara Konferencije o europskoj sigurnosti i suradnji (KESS), održanoj 19. i 20. lipnja 1991. u Berlinu. Prije nego što mu je dao riječ, Kačić je Lončaru, uz razumijevanje da "mu diplomacija ne dopušta uvijek da bude jako izravan i da zna da živi i djeluje u drugom ambijentu", rekao da hrvatske zastupnike pogoda to što se kriza u SFRJ izazvana ponašanjem Srbije "predstavlja svijetu kao sukobljavanje republika".

Budimir Lončar podsjetio je nazočne da je dugo aktivan na međunarodnoj sceni te da je sudjelujući u radu "nekoliko stotina međunarodnih konferencija" i "mnogih parlamenata" naučio govoriti istinu i služiti se faktima, jer je "svaka kvalifikacija koja nema pokriće bumerang za onog koji ju upotrebljava". Pritom je istaknuo da se kao ministar prvi u Skupštini Jugoslavije prije tri godine izjasnio "da svijet kroči novim pozitivnim putovima", a da je preduvjet da i Jugoslavija krene tim putem "da stvorи višestranački sistem" te da je njegovo ministarstvo bilo preteča mnogih projekata i na međunarodnoj sceni. To je smatrao potrebnim reći zato što je ustvrđio da je jučer u Saboru "bio krivo predstavljen", a da mu je stalo do toga Sabora zato "što je to višestranački sabor i dio preustrojstva cijele Hrvatske i ovog jugoslavenskog prostora na kojem živimo, te zato što je i Hrvat po nacionalnosti i što je svjetski čovjek". Govoreći o odrazu krize u Jugoslaviji na suvremena europska i svjetska kretanja, rekao je da je situacija u Jugoslaviji "već duže vremena izvor zabrinutosti za svjetsku javnost" te da inozemni tisak i analitičke ocjene stranih službi govore da je situacija u Jugoslaviji pred građanskim ratom, zbog čega se u susjednim zemljama, posebice u Austriji i Italiji užurbano

pripremaju za prihvati izbjeglica. Rekao je i da su u njegovu ministarstvu svjesni situacije u kojoj je došlo "do prolijevanja krvi, do opstrukcije prometnica, do nasilja, do nefunkcioniranja pravnog sustava - od prometne izolacije pojedinih dijelova zemlje do gaženja ljudskih prava, pa konačno i do blokade Predsjedništva SFRJ na izboru ustavom predviđenog predsjednika iz Hrvatske na tu funkciju". Napomenuo je da je to izričito rekao i u Berlinu, gdje je zahtijevao podršku i pomoć međunarodne zajednice, kao i da je o tome govorio s raznim dužnosnicima i predstavnicima stranih država. Objasnio je da je u Berlinu tako govorio "u kontekstu rasprave o Jugoslaviji kao o posebnoj točki dnevnog reda o opasnosti za stabilnost Europe, koja zavisi o stabilnosti svake pojedine zemlje", jer Jugoslavija "nije više jedna od kriznih točaka kao što je bila prošle godine, nego je sada apsolutno točka broj 1". Pritom je napomenuo da nije korektno što se u jučerašnjim istupima na sjednici Sabora prešutjelo i to da je u Berlinu "jasno rekao da je dosadašnji i sadašnji oblik jugoslavenskog državnog i društvenog ustrojstva prevaziđen i da ne odgovara interesima jugoslavenskih naroda, ni zahtjevima vremena".

Spomenuo je i opstrukciju ekonomskih programa i društvenih reformi koje provodili savezna vlada te sukobljavanje republika i nacionalnih i etničkih kolektiviteta, što ima za posljedicu ugrožavanje i kršenje ljudskih prava i demokratskih sloboda u pojedinim dijelovima Jugoslavije. Onima koji su ga kritizirali, predbacio je da nisu obratili pozornost na njegovu Deklaraciju o situaciji u Jugoslaviji. Naveo je da se u slučaju raspada Jugoslavije pretpostavlja da bi nastale države koje bi bile "ne samo u stalnom međusobnom konfliktu, već bi svaka od njih bila iznutra etnički potresena" i "ne bi mogla razvijati demokraciju i kvalificirati se za Europu", te da se to što je on rekao u Berlinu zasniva "na izjavama mnogih vodećih ljudi, koje veoma cijeni". Pritom je spomenuo samo gospodina Aliju Izetbegovića (tadašnji predsjednik Stranke demokratske akcije kojog je pristupio najveći dio muslimana u BiH i predsjednik Predsjedništva BiH), koji je gospodinu Bakeru rekao da bi "u slučaju raspada Jugoslavije Bosna bila do koljena u krvi". Ostaje pitanje zašto nije spomenuo još neke od "vodećih ljudi" na čijim izjavama temelji svoju izjavu, kako bi bio uvjerljiviji. Istaknuo je da je i u Berlinu rekao da su cjelovitost i demokratski razvoj međusobno uvjetovani i teško djeljivi. Poručio je da Europa, koja ide u smjeru integracije, neće prihvati

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

nesređena i zavađena društva, zbog čega je on i u "ovom svom govoru apostrofirao nužnost preoblikovanja jugo-slavenske zajednice na način da ona okuplja države koje su se konstituirale kao suverene države, ali koje su dio svog suvereniteta svjesno i dobrovoljno udružile i na taj način pokazale da žele ići u susret europskoj integraciji". Jer, kako je rekao, "Europska zajednica upravo ide tim smjerom, tako da će 1992. biti ne samo ekonomska, već i monetarna, politička i čak jedna vrsta vojne unije".

Lončar je zapravo ponovio ono što je predsjednik savezne vlade Ante Marković prethodnog dana rekao zastupnicima u Saboru RH: da je važno sačuvati teritorijalni integritet Jugoslavije, te da Europa Jugoslaviji nudi ruku, kredite, asocijaciju i konkretnu pomoć. Naglasio je da treba poštivati unutarnje i vanjske granice te omogućiti da roba nesmetano cirkulira po jedinstvenom tržištu, bez zastoja i zapreka, istaknuvši pritom "da ne ulazi u to tko je prvi počeo i tko je što učinio". S namjerom da utječe na nazočne da prihvate opstanak SFRJ, spomenuo je i da "razgrađivanje Jugoslavije pobuđuje aspiracije kod naših susjeda" te da se "javljaju i glasovi da se odbace Osimski sporazumi", kao i da "ima nagovještaja da se u pitanje doveđe teritorijalni integritet Makedonije, Slovenije, Hrvatske i Srbije".

U raspravi nakon Lončarova izlaganja govornici su mu zamjerili da nije naveo tko to opstruira vladine ekonomske programe i društvene reforme te tko je odgovoran za nastale sukobe među republikama i narodima u pojedinim dijelovima Jugoslavije. Zapravo, gotovo jednako kao i dan ranije tijekom rasprave o izlaganju saveznog premijera Ante Markovića na sjednici Sabora, kritike su upućene cijeloj saveznoj Vladi - i njezinu predsjedniku Anti Markoviću i svim ministrima, zbog toga što se "nisu decidirano izjasnili tko stvara nered u Jugoslaviji i tko razbija ovu Jugoslaviju".

Čak i oni koji su pohvalili Lončarovo izlaganje na spomenutom saborskem odboru zamjerili su mu to što njegov govor nije uvažio realnost da je Jugoslavija, iako formalno-pravno i dalje postoji kao međunarodnopravni subjekt, iznutra zapravo "jedna fikcija i jedan fantom". Istaknuli su da je Hrvatska kao "mogući koncept kompromisa predložila savez država", a da Lončar u Berlinu nije prikazao realno stanje u današnjoj Jugoslaviji, nego je govorio "iz jednog sasvim drugog koncepta", suprotog interesima Hrvatske. Nasuprot Lončarovoj tezi da bi osamostaljivanje jugoslavenskih republika bilo "tempirana bomba u srcu Europe", zaključili su da bi to osamostaljivanje bilo "manje tempirana bomba od zadržavanja Jugoslavije unutar koje postoje tako disparatni interesi koji se ne mogu pomiriti". Stoga su kao rješenje predložili "Savez suverenih država ili potpuni razlaz ukoliko drukčije ne bude išlo". Lončaru je posebno prigovoren to što je spomenuo da bi osamostaljivanje jugoslavenskih republika "pokrenulo lančanu reakciju na kontinentu na kojem već tinja 46 potencijalno opasnih etničkih sukoba", smatrajući da je time zapravo pokušao zaplašiti evropske države koje imaju slične

probleme i odvratiti ih od podrške Hrvatskoj i Sloveniji. Odgovarajući na spomenute kritike, Lončar se opravdao da su govornici u Berlinu bili ograničeni na 5-6 minuta vremena, pa da treba razumjeti kako u tako ograničenom vremenu nije lako govoriti, te da on "nije ministar niti jedne republike, nego Jugoslavije, iako je delegiran iz Hrvatske" te da bi napravio "medvjedu uslugu vlastitoj republici ako bi pokušao da ne zastupa interes svih dijelova Jugoslavije". Složio se s iznesenim mišljenjem jednog od govornika "da je demokracija zaštita slobode, a ne anarchija", no istaknuo je da "ta demokracija ima zakonsku regulativu". U skladu s tim, poručio je da je proglašenje samostalnosti Slovenije i Hrvatske legitimno pravo naroda i predstavničkih tijela, u ovom slučaju Sabora i Skupštine Slovenije, ali da prema njegovu "dubokom uvjerenju Hrvatska i Slovenija ostaju u sastavu Jugoslavije dok se ona ne preoblikuje", te da se time do daljnega "ne dovodi u pitanje jedan jedinstveni jugoslavenski subjektivitet". Zaključio je da njegov govor nije nikom mogao nanijeti štetu, te ponovno naglasio da na svjetskoj sceni "kao sagovornik ima apsolutno zadovoljavajući kreditibilitet", a da to ne bi mogao imati ako ne govorи istinu.

Sve navedeno pokazuje da je Budimir Lončar u svojem govoru na Odboru za vanjsku politiku Sabora RH, 25. lipnja 1991., pokušao objasniti zašto je na spomenutoj sjednici KESS-a u Berlinu izgovorio teze koje su mu zamjerili pojedini zastupnici Sabora, žaleći se pritom da neki dijelovi njegova govora nisu točno preneseni ili su prešućeni. No, kao i savezni premijer Ante Marković, izbjegao je reći tko je odgovoran za krizu u Jugoslaviji, odnosno nije objasnio zašto govoreći "o sukobima među republikama i narodima u pojedinim dijelovima Jugoslavije" nije naveo odgovornost srpskog vodstva za takvo stanje, što bi imalo snažan odjek u međunarodnoj zajednici. Istodobno, prešućivanje glavnog uzroka krize u Jugoslaviji zasigurno nije išlo u prilog cjelovitosti prikaza geneze spomenute krize i spoznaje međunarodne zajednice o događajima na tom području, te nastojanju hrvatske politike da svijetu objasni razlog pokrenutog procesa razdruživanja od Jugoslavije.

Također, Lončarova izjava "da ne ulazi u to tko je prvi počeo i tko je što učinio" znakovita je za ponašanje cijele tadašnje jugoslavenske vlade (odnosno Saveznog izvršnog vijeća) i jedan je od razloga zbog kojeg se većina zastupnika Sabora RH odlučila za neovisnost Hrvatske. Naime, ta je izjava odraz činjenice da tadašnja jugoslavenska vlada nije htjela ili nije mogla utjecati na agresivno ponašanje vodstva Republike Srbije i time jamčiti stvarnu ravnopravnost svih republika i naroda u Jugoslaviji. Stoga, čak i uz razumijevanje njegove pozicije i objašnjenja koje je ponudio - da je "vrlo teško formulirati jedinstvene stavove nejedinstvene države i jednog sistema koji u svojoj suštini nije jedinstven", ostaje zaključak da su Budimir Lončar i tadašnja jugoslavenska vlada ustrajavali na očuvanju teritorijalnog integriteta takve, neučinkovite i velikosrpskom politikom uzdrmane Jugoslavije.

NOĆ MUZEJA 2022.

SVAKI PREDMET PRIČA SVOJU PRIČU

TEKST Lada Puljizević // **FOTO** Tomislav Brandt

Izložba *Znakovlje i odore iz Domovinskog rata* predstavljena je u Gradskoj loži u Zadru, a njezin je autor i vlasnik zbirke predmeta skupnik Tomislav Lonić, pripadnik Pukovnije PZO-a u vojarni "Pukovnik Mirko Vukušić"

NOĆ MUZEJA 2022.

Roden u Vodicama sredinom 1991., skupnik Tomislav Lonić u Hrvatsku vojsku pristupio je 2010., a kao pripadnik bojne Vukovi, s jedva napunjenom 21 godinom života, odlazi u mirovnu operaciju ISAF u Afganistan. Ondje je bio najmladi pripadnik kontingenta, čiji ga je zapovjednik pismono pohvalio. Od 2014. dio je izvidnika GMTBR-a spašavanja stopostotnog invalida, kojeg su od utapanja u rijeci Krki spasili pripadnici vojske, među kojima je bio i Tomislav Lonić. Više puta pohvaljivan i nagradivan, skupnik Tomislav Lonić danas je pripadnik Pukovnije PZO-a u vojarni "Pukovnik Mirko Vukušić" u Zemunu. Kad govori o onim prvim sponama koje su ga povezale s kolezionarstvom, Domovinskim ratom, pa konačno i vojnim pozivom, prisjeća se Bibinju u kojima je rastao i Domovinskog rata, koji obilježava prva sjećanja: "Roden sam na dan jednog od najupečatljivijih dogadaja Domovinskog rata – 27. lipnja 1991. onda kad je u Osijeku neprijateljski tenk pregazio crvenog fiću. Roden sam na dan koji svi pamte jer simbolizira odlučnost i otpor malog hrvatskog čovjeka prema sili i agresiji. Kao i većini djece koja su odrastala u okruženju Domovinskog rata, i meni je tad ideal hrabrosti i junaštva bio hrvatski branitelj. Odrastao sam u domoljubnom duhu, i to se kasnije kroz život samo nadograđivalo. Stric je bio branitelj, pripadnik 112. brigade, oko mene je bilo puno braničeva. Početkom srednje škole počinjem ozbiljnije prikupljati sponata koje je doniralo 180 osoba, a eksponati su – kako sam u smijeh kaže – uglavnom stari koliko i on. "Prošlo je 30 godina, vrijeme ide i sve je teže pronaći očuvane predmete. Svaki predmet ima svoju priču, zapis kad je stigao kod mene i tko je donirao. Počeo sam i Facebook stranicu pod imenom *Vojne oznake Bibinje*, kreuo sam i *Facebook* stranicu pod imenom *Vojne oznake Bibinje*, pisao tekstove kroz da bih na taj način i online prikazivao kolekciju i pisao tekstove kroz koje mladi mogu učiti o povijesti nastanka hrvatskih postrojbi u Domovinskome ratu."

Među brojnim izložbama širom Hrvatske koje su posjetitelji mogli pogledati 28. siječnja, tijekom ovogodišnje Noći muzeja, bila je i izložba *Znakovlje i odore iz Domovinskog rata*, postavljena u Gradskoj loži u Zadru. Otvorena je 20. siječnja 2022., u okviru programa obilježavanja 29. obljetnice vojno-redarstvene operacije Maslenica, a njezin je autor i vlasnik zbirke predmeta koji pričaju priču o Domovinskom ratu skupnik Tomislav Lonić, pripadnik Pukovnije PZO-a u vojarni "Pukovnik Mirko Vukušić" u Zemunu. Kolekcija je prikazana u suradnji s Narodnim muzejom Zadar, a vojne odore koje su izložene poredane su kronološki, tako da posjetitelji mogu pratiti tijek ustrojavanja brigada u Domovinskem ratu. Izložene su odore gardijskih brigada od prve do devete, odore MUP-a, mornarice, zrakoplovstva, pričuvenih brigada, svečana odora SGSON-a "Pukovnik Damir Tomljanović Gavran" Šepurine... Izložene su odore hrvatske policije korištene u Domovinskem ratu, prva odora korištena na postrojavanju u Kranjčevićevoj 1991. godine, odora uzorka tzv. tigar šare, uz koje su izloženi i dijelovi pripadajuće borbene opreme. Tomislav Lonić posebno ističe odoru 4. gardijske brigade, Izvidničke satnije Odlikaši, koju mu je darovala danas pokojni Ivica Ravlić Keko, zajedno s odlikovanjem Red kneza Domagoja, koje mu je dodijeljeno za osvjeđenu hrabrost i junaštvo. Dio su zbirke i izloženi kalendari 4. gardijske brigade od 1994. do 1996. godine, 35 beretki različitih postrojbi, prvi činovi koji su ušli u sastav HV-a, noževi koje su koristili hrvatski vojnici te 450 komada vojnih i policijskih krpenih oznaka. Tu su i brojna odlikovanja i medalje: Red kneza Domagoja, Red Nikole Šubića Zrinskog, Red Petra Zrinskog i Frana Krste Frankopana, "Ljeto '95.", "Oluja", Spomenica Domovinskog rata i Spomenica Domovinske zahvalnosti, plakete brojnih postrojbi, medalja SPGS HV-a, medalja Pauk i druge koje su njihovi vlasnici donirali Lonićevoj kolekciji.

Svaki predmet vezan je uz ime, lice, čovjeka, ljudsku sudbinu i svaku tu priču Lonić pamti i o njoj govori. Tomislav Lonić posebno ističe vojne zemljovide zadarskog područja. Izložbu su, kaže, posjetili i povjesničari iz Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata te ustanovili kako u svojoj arhivi nemaju na ovoj izložbi izložen zemljovid koji je 1991. crtala neprijateljska vojska. Pronađen je 1992. prilikom pada brda Križ iznad mesta Bibinja, a na njemu su ucrtani svi topnički ciljevi koje je druga strana gađala i namjeravala gađati. Drugi izloženi zemljovid prikazuje stanje Zadarskog bojišta 1993. godine, a njegov je autor Milorad Demo, tadašnji zapovjednik satnije na području Rupalj – Poličnik.

Izložba *Znakovlje i odore iz Domovinskog rata* izazvala je iznimski interes posjetitelja. Branitelji, pripadnici braniteljskih udruženja, učeničke grupe danima su ispunjavali prostor zadarske Gradske lože, a Tomislav Lonić ne skrivajući zadovoljstvo obećava nove izložbe i zanimljive predmete u svojoj zbirci.

Premda gotovo cijeli život skuplja predmete iz Domovinskog rata, Tomislav Lonić tek je odnedavno počeo kolekciju izlagati javnosti. "Prva izložba organizirana je u mom rodnom Bibinju 5. kolovoza 2021. godine, na Dan pobjede i domovinske zahvalnosti i Dan hrvatskih branitelja. Tad je prvi put kolekcija prikazana javnosti na iznenađenje mnogih, koji nisu ni znali da se u Bibinju nalazi jedna takva kolekcija. Vrijednost su prepoznale braniteljske udruge te su uslijedile izložbe povodom obljetnice osnivanja postrojbi, izložba u suvremeno uredenom Podzemnom gradu Paklenice koji je nekad bio vojni bunker, izložba u veličanstvenoj Kneževoj palači u Zadru, za pripadnike Hrvatskog ratnog zrakoplovstva u vojarni 'Pukovnik Mirko Vukušić' u Zemuniku povodom 30. obljetnice osnivanja HRZ-a. Prva je izložba u 2022. godini ova, povodom obljetnice VRO Maslenica, i ja sam neizmijerno ponosan i počašćen što ona prati obilježavanje tako važnog događaja iz Domovinskog rata."

Jedan od predmeta koji redovito privlači veliku pozornost i potiče brojna pitanja posjetitelja je izložena vojnička čizma odvaljene pete. Svaki izložak u Lonićevoj zbirci ima svoju priču, pa tako i ta čizma koju je nakon operacije Maslenica nosio Romeo Beram. On 16. ožujka 1993. odlazi u tek oslobođenu "93. zrakoplovnu bazu Zemunik" kao načelnik inženjerijske službe te obavlja zadaće zapovjednika za razminiranje travnatih površina u bazi. Romeo tog dana u mjestu Crno iznad Zadra staje na protupješačku minu antimagnetu 3 (PMA3), zbog čega je teže ozlijeden. Čizmu je sačuvao, a 27 godina nakon tog događaja poklonio ju je Tomislavu Loniću za njegovu zbirku predmeta iz Domovinskog rata.

DOMOVINSKI RAT KAO MUZEJSKA BAŠTINA

Početak 1992., uz dolazak mirovnih snaga UN-a, za koje se vjerovalo da će zaustaviti rat, obilježilo je međunarodno priznanje Hrvatske 15. siječnja. Francesco Cossiga prvi je predsjednik koji je službeno posjetio Hrvatsku, i to dva dana nakon međunarodnog priznanja. Međutim, fotografija njegova posjeta skriva jedan rijedak predmet

PRVI SLUŽBENI POSJET HRVATSKOJ I PRIČA O BODEŽU

Nakon što je 2. siječnja 1992. godine u Sarajevu između predstavnika Republike Hrvatske i JNA potpisani sporazum o potpunom prekidu vatre u Hrvatskoj, počela je i primjena mirovnog plana Ujedinjenih naroda i dolazak mirovnih snaga. U međuvremenu, od proglašenja neovisnosti Hrvatske u lipnju 1991. i međusobnog priznanja novonastalih država, Island je prva međunarodno priznata država koja je priznala Hrvatsku 19. prosinca 1991. godine. Uslijedila su priznanja Njemačke, Italije, Švedske i Vatikana početkom siječnja 1992., najavljuvana još od prosinca 1991., a konačno priznanje 12 članica Europske zajednice i osam nečlanica 15. siječnja označilo je i međunarodno priznanje Republike Hrvatske.

Bodež protokolarne ceremonijalne odore časnika počasne postrojbe predsjednika Republike Hrvatske (iz fundusa Stalnog muzejskog postava Domovinskog rata)

Posjet talijanskog predsjednika Francesca Cossige Hrvatskoj 17. siječnja 1992. godine (Ante Nazor, Velikosrpska agresija na Hrvatsku 1990-ih / Greater-Serbian Aggression on Croatia in the 90's, Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, Zagreb, 2011.)

Nakon međunarodnog priznanja, već 17. siječnja 1992. uslijedio je i prvi službeni posjet Hrvatskoj. Radilo se o posjetu talijanskog predsjednika Francesca Cossige, za čiji su dolazak ubrzano izrađeni i prvi prototipovi službenih odora. Jednu je od njih nosio prvi pobočnik predsjednika Republike Hrvatske general Velibor Kikerec. Fotografija prvog službenog posjeta predsjednika druge države Hrvatskoj otkriva i prvi tip bodeža koji nosi časnik odjeven u protokolarnu ceremonijalnu odoru. Radi se o bodežu koji je proizvodilo poduzeće IKOM Zagreb. Prvotno je predviđen za časnike, međutim, njegovo nošenje nije bilo praktično i vrlo brzo odustalo se od serijske proizvodnje. Onaj izrađeni dio dobio je manji broj hrvatskih generala, a korišten je samo kao dio odore počasne postrojbe predsjednika Republike Hrvatske.

Fotografija je poslužila upravo u datiranju tog prvog tipa bodeža, koji se nalazi u fundusu Stalnog muzejskog postava Domovinskog rata. Ratne fotografije i snimke nisu samo svjedoci jednog slavnog vremena već su i povjesni predmeti koji služe za dataciju i determinaciju događaja i predmeta koji su, više od 30 godina od početka Domovinskog rata, postali dijelom muzejske baštine.

TEKST
Marin Sabolović

Sveti Ivan Pavao II. znatno je pridonio međunarodnom priznanju Republike Hrvatske, koju je posjetio u tri pastoralna pohoda: 1994., 1998. i 2003.

FILATELIJA

Sredinom prošlog mjeseca navršilo se 30 godina od međunarodnog priznanja Republike Hrvatske. Sve je počelo 25. lipnja 1991., kad je Sabor RH donio Ustavnu odluku o suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske, a 8. listopada te godine i Odluku o raskidu državno-pravne sveze s ostalim republikama i pokrajinama SFRJ

MARKE – MEĐUNARODNO PRIZNANJE REPUBLIKE HRVATSKE

TEKST Ivo Aščić

Apel za mir u Hrvatskoj, objavljen 14. siječnja 1992. u uglednom *New York Timesu*, potpisalo je 127 nobelovaca, među njima i Desmond Mpilo Tutu, južnoafrički nadbiskup i borac protiv apartheid-a

Međunarodno priznanje došlo je u ratnim uvjetima, nakon što su hrvatske vojne i redarstvene snage uspješno obranile veći dio državnog teritorija od velikosrpske agresije. Prva zemlja koja je priznala RH, iako i sama nepriznata, bila je susjedna Slovenija 26. lipnja 1991.; slijede zemlje nastale raspadom SSSR-a: Litva 30. srpnja, Ukrajina 11. prosinca i Latvija 14. prosinca te godine. No, prva je međunarodno priznata država koja je priznala Hrvatsku bio Island, koji je tu odluku donio 19. prosinca 1991. godine. Vatikan i San Marino priznali

Prva međunarodno priznata država koja je priznala Hrvatsku bio je Island, koji je tu odluku donio 19. prosinca 1991.

su Hrvatsku 13. i 14. siječnja 1992. Međunarodnom priznanju pridonijelo je i 127 nobelovaca potpisivanjem Apela za mir u Hrvatskoj, koji je objavljen 14. siječnja 1992. u *New York Timesu*, uglednim američkim dnevnim novinama. Odaziv nobelovaca na apel bio je velik, a potpisali su ga, među ostalim, nekadašnji njemački kancelar Willy Brandt, južnoafrički nadbiskup Desmond Tutu, tibetski vjerski poglavac Dalaj-Lama, ekonomist Milton Friedman, književnik Camilo José Cela, hrvatski kemičar Vladimir Prelog i drugi. Hrvatsku je 15. siječnja 1992. priznalo 12 članica Europske zajednice, preteče Europ-

SR Njemačka jedna je od ključnih zemalja u međunarodnom priznanju Hrvatske

Talijanski predsjednik Francesco Cossiga prvi je strani državnik koji je posjetio međunarodno priznatu Republiku Hrvatsku, dana 17. siječnja 1992.

ske unije: Belgija, Francuska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Savezna Republika Njemačka, Danska, Irska, Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Severne Irske, Grčka, Španjolska i Portugal. Priznala ju je također Austrija, Bugarska, Kanada, Mađarska, Malta, Norveška, Poljska i Švicarska. Do kraja siječnja 1992. Hrvatsku su priznale 44 zemlje, a u svibnju te godine primljena je u članstvo Ujedinjenih naroda. Hrvatska je 1992. sudjelovala na Zimskim i Ljetnim olimpijskim igrama. Tijekom 30 godina međunarodno se afirmirala, postala članica Sjeverno-atlantskog saveza i Europske unije te brojnih međunarodnih organizacija, a dala je i znatan doprinos izgradnji mira u svijetu sudjelovanjem u mirovnim operacijama.

